

Nastanak, razvoj i utjecaj organizacije English Heritage na upravljanje baštinom u Ujedinjenom Kraljevstvu

Šuvak, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:146785>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-13**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER MUZEOLOGIJA I UPRAVLJANJE BAŠTINOM
Ak. god. 2021./2022.

Martina Šuvak

**Nastanak, razvoj i utjecaj organizacije English Heritage na
upravljanje baštinom u Ujedinjenom Kraljevstvu**

Diplomski rad

Mentor: **Dr. sc. Darko Babić**

Zagreb, veljača 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Zahvaljujem svojoj obitelji na svesrdnoj podršci i ohrabrenju tijekom izrade ovog diplomskog rada, najboljoj prijateljici Mateji na vjeri u mene i svome mentoru na vodstvu i podršci.

1. Uvod	1
2. Porijeklo organizacije English heritage	3
2.1. Vizije i vrijednosti	5
2.2. Moderni status i zbivanja unutar organizacije	5
3. Ključne figure vodstva i članovi organizacije English Heritage	7
3.1. Područja pod zaštitom i važni projekti	7
3.2. Zgrade pod zaštitom.....	8
3.3. Pretpovijesni lokaliteti pod brigom i zaštitom English heritagea	9
3.4. Sakralne građevine i mjesta	10
3.5. Palače	11
3.6. Kipovi Londona	12
3.7. Srednjovjekovna sela	12
3.8. Utvrde i obrambeni mehanizmi	12
3.9. Rimska nalazišta	13
4. Podijela zadaće očuvanja kulturne baštine i stvaranje organizacije Historic England.....	15
5. Naponi i metode English Heritage i Historic England organizacija u očuvanju nacionalne baštine Ujedinjenog Kraljevstva.....	17
5.1. Resursi za pouku i učenje o zaštiti kulturne baštine	18
5.2. Znanstvena strategija English Heritagea u brizi za kulturnu baštinu.....	23
5.3. Prevencija uništavanja i zločina nad kulturnom baštinom	24
5.4. Nacionalna zaklada UK.....	25
6. Ministarstvo kulture i medija RH	27
6.1. Djelovanje ministrice kulture RH dr. sc. Nine Obuljen Koržinek.....	27
6.2. Intervju s ministricom Kulture i medija dr.sc. Ninom Obuljen Koržinek.....	28
7. Povijest Stonehengea kao najpoznatijeg povijesnog lokaliteta Ujedinjenog Kraljevstva	34
7.1. Analiza studije slučaja Stonehengea od strane stručnjaka.....	34

8. Usporedba Ujedinjenog Kraljevstva i Republike Hrvatske u zalaganju i postignućima u očuvanju i zaštiti kulturne baštine	37
8.1. Distinkcija modela upravljanja English heritagea i Ministarstva kulture i medija RH	41
8.2. Problemi i prepreke u očuvanju kulturne baštine u RH.....	42
9. Zaključak	43
10. Literatura	44
Nastanak, razvoj i utjecaj organizacije English Heritage na upravljanje baštinom u Ujedinjenom Kraljevstvu.....	49
Sažetak.....	49
Summary.....	50

1. Uvod

Od samnih početaka svog rada English heritage ulaže veliki trud u pokušaju ostvarenja sveobuhvatne zaštite baštine, pomnom identificiranju svih vrsta i oblika kulturnih dobara i resursa kojima je potrebna zaštita, unaprijeđenje i nova idejna rješenja u svrhu održivog korištenja i prenošenja naslijeđa novim generacijama. Tijekom vremena, napornim radom i pomoću kvalitetnog stručnog vodstva i osoblja, broj kulturnih dobara i baštinskih lokaliteta pod zaštitom English heritagea je znatno narastao te je stupanj kvalitete očuvanja povećan, a putem modernih metoda oglašavanja i publikacije, marketinških kampanja i javnih prezentacija, baština Ujedinjenog Kraljevstva je postala svjetski poznata. Međunarodna suradnja također je u zamjetnoj mjeri pomogla ostvarenju stručnog napretka u očuvanju baštine, pokretanju novih projekata i prenošenju glasa o važnosti poduhvata English heritagea u borbi za kulturno naslijeđe Engleske.

U radu će kroz početna poglavlja biti prikazano porijeklo organizacije English heritage, njena važnost i utvrđivanje mjesta u svijetu zaštite kulturne baštine. Biti će iznešene i objašnjene vizije i vrijednosti, istaknut moderni status i zbivanja unutar same organizacije, od njezina nastanka do danas. Navođenjem ključnih figura vodstva i članova English Heritagea, biti će pojašnjen njen unutarnji ustroj, hijerarhija i funkcionalna podjela djelovanja. Odnos prema zaštiti baštine i zalaganje za njeno očuvanje, biti će prikazano kroz poglavlja koja će pričati priče o područjima pod zaštitom i važnim projektima, zgradama pod zaštitom, pretpovijesnim lokalitetima pod brigom i zaštitom English heritage, sakralnoj baštini, registriranim lokalitetima od baštinskog značaja, londonskoj povijesnoj ostavštini spomenika i kipova, srednjovjekovnim selima, utverdama i mehanizmima očuvanja kulturne baštine te rimskim lokalitetima. U daljnim poglavljima, biti će riječi o podijeli zadaće očuvanja kulturne baštine i stvaranju organizacije Historic England, naporima i metodama English Heritage i Historic Englanda u očuvanju nacionalne baštine Ujedinjenog Kraljevstva. Resursi za pouku i učenje o zaštiti kulturne baštine, kao i znanstvena strategija English Heritagea u brizi za kulturnu baštinu te prevencija uništavanja i zločina nad kulturnom baštinom, prikazati će se kroz završna poglavlja o zaštiti baštine u Ujedinjenom Kraljevstvu.

U posljednjem poglavlju naglasak će biti usmjeren na zaštitu baštine u RH te će se navedeno prikazati kroz poglavlja o Ministarstvu kulture i medija RH, strateškom planu Ministarstva kulture RH, vrlo važnom poglavlju o djelovanju ministrice kulture RH dr. sc.

Nine Obuljen Koržinek te će se dočarati trenutno stanje u svijetu baštine RH pomoću intervjua s ministricom. Naposljetku, navesti će se istaknuti projekti obnove kulturne baštine u RH. U posljednim poglavljima rada opisati će se povijest Stonehengea, prikazati analiza studije slučaja Stonehengea od strane stručnjaka, načiniti će se usporedba Ujedinjenog Kraljevstva i RH u zalaganju i postignućima u očuvanju i zaštiti kulturne baštine kao najvažnijem poglavlju rada s ciljem prikaza sličnosti i razlika, nedostataka i prednosti dvaju zemalja te će rad biti priveden kraju iznošenjem problema i prepreka u očuvanju kulturne baštine u RH.

2. Porijeklo organizacije English heritage

Povijest organizacije English Heritage započela je u 19.-om stoljeću te tijekom godina napredak organizacije je postao sve efektivniji i vidljiviji, jer je kao primarno načelo određena briga za kulturnu baštinu ponad službe privatnim interesima. Okupljanje zbirke zgrada i spomenika koje su pod zaštitom English Heritagea započeto je 1882.godine, za što je u tadašnje doba bila odgovornost Ureda za radove koji je služio kao odjel zadužen za odgovornost o arhitekturi i zgradama. Akt parlamenta 1913.godine donio je zakon koji je uredu za radove omogućio nove ovlasti, koje su se podrazumijevale omogućavanje stvaranja zbirke svih važnih lokaliteta i zgrada koje su imale povijesnu važnost za Veliku Britaniju kao zemlju i engleski narod kao naciju. Baštinom su se smatrali prapovijesni i srednjovjekovni ostaci, dok se seoske kuće i industrijski lokaliteti tada nisu kvalificirali kao dio kulturne baštine. Brojim naporima organizacije, zbirka kulturne baštine je rasla te je do 1933.godine obuhvaćala 273 baštinska lokaliteta, među kojima su se nalazili Stonehenge, opatija Rievaulx, dvorac Carisbrooke i rimska utvrda Richborough. Najvažnijim za očuvanje značaja kulturne baštine zbirke smatrano je očuvanje povijesti kao osobne priče, jer očuvanjem priče čuvao se život i poseban značaj lokaliteta i zgrada. Takav način očuvanja isticanjem važnosti značaja kroz priču provodio se omogućavanjem slobodnog tj. javnog pristupa narodu, uključivanjem knjižnih vodiča u funkciju promoviranja teme zaštite i očuvanja baštine te stvaranje interpretacijskih znakova kao pomoć pri upoznavanju s baštinskim vrijednostima. Ujedno, počelo je i izranjanje mjesta koje su u današnjoj funkciji suvenirnice nudile razglednice na prodaju te čak uključivale i mjesta za konzumiranje napitaka poput čaja.¹

Nakon II. svjetskog rata Ured za radove postaje Ministarstvo radova te svoje interese usmjerava na druge građevine osim dvoraca, opatija i kurija. Godine 1949. u zbirku organizacije ulazi prva seoska kuća *Audley End* u Essexu. Ministarstvo se potom usmjerava na stjecanje većeg broja novih kuća kulturno baštinskog značaja, no time se počinje stvarati napetost i tenzije zbog financijskog aspekta takvih pohtvata koje je vlada smatrala problematičnim u svojoj sveobuhvatnosti i potencijalno financijski opterećujućim uslijed velikih razmjera potrebnih sredstava za brigu i očuvanje takvih osobitih i vrijednih građevina, koje bi k tome mogle uključivati umjetnine i druge predmete značajne za kulturnu baštinu. Kao najprikladnije rješenje donjeta je odluka o podijeli odgovornosti, kojom je odlučeno da je financijski održivije da Nacionalna zaklada preuzme brigu o seoskim kućama, dok bi se

¹ English heritage. Our history. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-history/> (21.6.2021.)

Ministarstvo rada ograničilo na starije spomenike. Unatoč donešenoj odluci, zbog neslaganja s njenim nalogima, Ministarstvo radova nastavilo je prikupljati povijesne baštinske lokalitete i građevine poput vjetrenjača, željezara i vila. Do 1970.-e godine u zbirku je okupljeno tristotinjak povijesnih lokaliteta i građevina koje je do tog doba već posjetilo više od pet milijuna posjetitelja, a ujedno su razvijeni i muzeji te prodavaonice suvenira u cilju promocije, osvješćivanja i obrazovanja naroda o značaju kulturne baštine. Također je kroz prodaju sezonskih ulaznica posjetiteljima omogućeno besplatno posjetiti muzeje diljem zemlje povezane s kulturno baštinski važnim lokalitetima i građevinama u zbirci Ministarstva radova.

Godine 1983. Engleska nacionalna baštinska zbirka preinačena je u novo organizacijsko tijelo koje je osnovala vlada tadašnje premijerke Ujedinjenog Kraljevstva Margaret Thatcher. Novo organizacijsko tijelo nazvano je Komisija za povijesne građevine i spomenike. Prvi predsjednik Komisije, lord Montagu od Beaulieua, preimenovao je organizacijsko tijelo u English Heritage želeći elegantniji naziv organizacije. Tijekom narednog desetljeća zbirka English Heritagea je rasla i dodatno se razvijala, vodstvo zbirke je znatno napredovalo i postalo je efikasnije te sezonska ulaznica zamijenjena novim konceptom članstva u organizaciji. Lord Montague i Sir Jocelyn Steven kao njegov nasljednik sakupili su mnoštvo građevina u zbirku, među kojima su bile seoske kuće i ladanja poput Brodsworth Halla.

Do sredine 2000.-ih, organizacija je postala uvelike uspješna, tijekom prošlih desetljeća povećavajući broj posjetitelja i članstava te šireći doticaj vrijednosti kulturne baštine, da je uspjela prikupiti financijska sredstva za održavanje i konzervaciju zbirke, ponad nužnih sredstava održanja zbirke. Engleska nacionalna baštinska zbirka pod brigom English Heritagea 2011. godine ostvarila je manji financijski višak, što pripomoglo organizaciji, budući da je to bilo prvi puta da je ostvaren financijski višak umjesto isključivo ostvarenja troškova zbog otvorenosti zbirke javnosti. Zbog svoga uspjeha, vlada je ponudila dati organizaciji English Heritage 80 milijuna funti, ukoliko izvrši organizacijsku podjelu u cilju poboljšanja brige za nacionalnu baštinu zemlje. Slijedom toga, 1. travnja 2015. godine, English Heritage organizacija razdijeljena je na dva dijela: dobrotvornu organizaciju koja brine o zbirkama (English Heritage) i Historic England organizaciju (organizacija Povijesna Engleska) koja se brine i zalaže za širu baštinu nacije, vodi sustav popisa kulturne baštine te se bavi pitanjima planiranja i dodjeljuje bespovratna sredstva.²

² English heritage. Our history. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-history/> (26.6.2021.)

2.1. Vizije i vrijednosti

Zbog privlačnosti interaktivnog pristupa, English Heritage organizacija kreirala je svoju viziju sukladno tome te kroz oživljavanje povijesti pruža zabavna i obrazovna iskustva. Kreativnim oživljavanjem povijesti posjetiteljima na samim povijesnim lokalitetima teži se k inspiriranju i povezivanju s kulturnom baštinom te poticanju daljnjeg samostalnog istraživanja i uključenja u aspekt zaštite kulturne baštine. Iskustiti povijesnu priču na mjestu gdje se dogodila neprocjenjivo je te se upravo tim konceptom vodi English Heritage u svome radu. Vrijednosti kojima se organizacija vodi su autentičnost (kroz pomno istraživanje i vjernu priču u cilju približavanja povijesti kroz fascinantne istinite činjenice), kvaliteta (poštovanjem najviših standarda što se tiče rada s posjetiteljima te konzervatorskog rada), maštovitost (ostvaruje se trudom da svako iskustvo bude živopisno i nezaboravno), odgovornost (obavljanje svake uloge i dužnosti na odgovoran način, kako u radu s posjetiteljima, tako i u zaštiti povijesnih lokaliteta i predmeta) te zabava (pružanje emotivnih i umno poticajnih iskustava posjetiteljima).³

2.2. Moderni status i zbivanja unutar organizacije

Organizacija English Heritage stekla je novu slobodu postavši oblikom dobrotvorna organizacija te odredila četiri glavna prioriteta za budućnost : nadahnuće, očuvanje, uključenost i financijska održivost. Glavni ciljevi su pružanje inspirativnog i interaktivnog iskustva posjetiteljima kroz oživljavanje povijesnih priča lokaliteta te stručno zbrinjavanje i zaštita baštinskih predmeta kao artefakata. Organizacija želi postići financijsku neovisnost do 2023.godine. Inspiracija se želi postići kroz stvaranje ugodnog i nadahnjujućeg iskustva kroz posjete povijesnim lokalitetima, pristupanjem informacija putem interneta te pristupom tiskanim publikacijama. Također u cilju organizacije su: poticanje mašte posjetitelja kroz nova iskustva i priče, znatno poboljšanje kulturno baštinske ponude u cijelosti pomoću dosljednog pristupa vrhunskoj prezentaciji, interpretaciji i stvaranju sadržaja za posjetitelje, uvidom u mišljenje posjetitelja postići jaču lokalnu i nacionalnu privlačnost i pozornost, razvijanje digitalne ponude uporabom nove tehnologije kako bi se ispričale priče o povijesti Engleske na nove živopisne načine i doticajem te uključivanjem šire javnosti u povijest baštinskih lokaliteta zemlje te pružanje prilike za učenje na razne informativne i edukativne

³ English heritage. Our values. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-values/> (27.6.2021.)

načine. Konzervacijski ciljevi organizacije usredotočeni su na: stručno zbrinjavanje povijesnih lokaliteta i predmeta s naglaskom na najugroženije, održavanje zbirke visokim standardima, razvijanje zbirke povećavanjem razumijevanja putem istraživanja, povećanje kapaciteta za očuvanje baštine razvijanjem stručnosti te ostvarivanjem vodstva u području očuvanja baštine postizanjem izvrsnih rezultata u svim aktivnostima organizacije.

Planovi za inkluziju usmjereni su na: poticanje sudjelovanja većeg broja ljudi u aktivnosti očuvanja kulturne baštine i rad organizacije u oblikovanju ponude usluga i aktivnosti, promoviranje i proširenje mogućih prilika za volontiranje u radnim aktivnostima organizacije, okupljanje raznovrsnog osoblja i volontera, povećanje uključenosti članova organizacije posebice kroz posjete povijesnim lokalitetima te izgradnju uzajamno korisnih i poticajnih veza s novim i postojećim partnerskim organizacijama. U cilju ostvarenja buduće financijske neovisnosti organizacija je postavila nekoliko važnih ciljeva: povišiti broj članova organizacije ulaganjem u zapošljavanje i osiguranjem zadovoljavajućih uvjeta rada, ulaganje u stvaranje boljeg iskustva za posjetitelje, uključujući razvitak centara za posjetitelje kako bi se privukao veći broj posjetitelja, povećanje prihoda od maloprodaje, povećanje prikupljanja financijskih sredstava za potporu Programu kapitalnih ulaganja i drugim aktivnostima, smanjenje troškove i ostvarenje efikasnijeg korištenja imovine organizacije.⁴

⁴ English heritage. Our priorities. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-priorities/> (30.6.2021.)

3. Ključne figure vodstva i članovi organizacije English Heritage

Vještine, znanje, predanost i entuzijizam osoblja i volontera čine English Heritage zanimljivim i poticajnim mjestom za rad, sa velikim rasponom uloga i stručnosti koji privlači ljude iz širokog raspona sektora. Kao registriranom dobrotvornom organizacijom, English Heritageom upravlja odbor povjerenika koji odgovornost za vođenje organizacije delegira na viši menadžment. Predsjednik upravnog odbora je Sir Tim Laurence, a izvršni direktor Kate Mavor pridružila se organizaciji u svibnju 2015. godine kao izvršna direktorica novostvorene dobrotvorne organizacije. Prethodno je bila izvršna direktorica Nacionalnog zaklade za Škotsku, kojoj se priključila u trenutku financijske krize zaklade i ostvarila ključnu ulogu u transformaciji sredstava dobrotvorne organizacije uvođenjem petogodišnjeg plana za obnavljanje njezine financijske stabilnosti i stvaranjem novog osjećaja svrhe.

Sir Tim Laurence predsjednik je English Heritage Trusta, koji je četiri godine služio kao povjerenik English Heritagea prije nego što je organizacija postala dobrotvorna. Ostvario je karijeru mornaričkog časnika koja je završila trogodišnjom službom kao glavni izvršni direktor zadužen za vođenje zbirke, noseći odgovornost za približno 700 građevina i objekata te 1200 spomenika na popisu. Njegov daljnji angažman nastavlja se na poziciji predsjednika dviju tvrtki za regeneraciju za velike projekte, kao predsjednika Udruge velikih projekata i kroz njegov angažman u English Heritageu i HMS Victory Preservation tvrtci. Također je bio potpredsjednik Komisije Commonwealtha za ratne grobnice te je po službenoj dužnosti član Odbora za reviziju i rizik engleske baštine i član Odbora za naknade i imenovanja, kao i direktor tvrtke English Heritage Trading Ltd.⁵

3.1. Područja pod zaštitom i važni projekti

Što se tiče područja pod zaštitom i važnih projekata, rad s njima započeo je podjelom prioriteta, na način da se prvo obrati pozornost na ugroženija područja i projekte od velike važnosti za očuvanje kulturne baštine za cijelu zemlju. Pokrenut je bitan projekt transformacije dvorca i vrtova Walmer. Inventar iz vremena kada je dvorac koristio William Pitt mlađi omogućio je prikaz dviju soba. U cilju obnove je slikoviti krajolik, uključujući

⁵ English heritage. Our people. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-people/> (3.7.2021.)

livadu s divljim cvijećem i uzdignutu šetnicu preko nekadašnjeg kamenoloma zvanog Glen. Postupno se obnavljaju i otvaraju novi prostori u impresivnoj veličanstvenoj kući prvog razreda Audley End House and Gardens u Essexu: štale, dječji vrtić, galerija ugljena, ekološki kuhinjski vrt, prostorije za poslugu, ali je potreban hitan rad da se napravi krov koji će biti vodonepropusni i popravak zamršenog zdanja. Važna i moćna srednjovjekovna utvrda u Doveru čuvala je engleske obale više od 20 stoljeća i opisana je kao „*Ključ Engleske*“. Potrebni su bitni radovi na održavanju kako bi se osiguralo da dvorac i njegovo tlo i dalje pružaju posjetiteljima spektakularne dane u budućnosti. Usred *Art Deco* interijera u Eltham Palace and Gardens, provode se renovacije i popravci koji će po prvi put otvoriti za javnost pet novih soba, koje su kreirali Stephen i Virginia Courtauld. Također će biti otkriven i zaštićen jedinstveni skup karata i zidnih slika iz 1930-ih, skrivenih ispod slojeva boje i tapeta u sobi tajnice Courtauldsa. Povijesna mjesta u skrbi English heritagea obuhvaćaju šest tisućljeća i uključuju palače, kuće, figure na brdima, dvorce, opatije, industrijska mjesta, rimske utvrde, pa čak i napuštena srednjovjekovna sela. Visokokvalificirani konzervatorski radovi bit će izvedeni u neviđenim razmjerima, a javnosti će se omogućiti da svjedoči napretku. U planu je i pokretanje niza novih projekata na lokacijama uz Hadrijanov zid, uključujući rimsku utvrdu i grad Corbridge te utvrdu u Birdoswaldu. Izuzetne zbirke rimskih artefakata biti će ponovno prikazane. U rimskoj tvrđavi Chesters biti će ispričana pripovijest o herojskim naporima Johna Claytona da spasi Hadrijanov zid.⁶

3.2. Zgrade pod zaštitom

Općinske zgrade bile su važni simboli ponosa i uspjeha prosperitetnih gradova i njihovih trgovačkih žarišta, ali su služile i mnogo praktičnijoj svrsi zaklona trgovaca na tržnici, zbog nepogodnih vremenskih uvjeta. Općinske zgrade su službene zgrade koje pripadaju gradskom vijeću. Briga se vodi se o samo tri općinske zgrade, od kojih je najimpresivnija županijska vijećnica Abingdon čija ponosna titula podsjeća da je Abingdon sve do viktorijanskih vremena bio županijski grad Berkshire. Dekorativna zgrada dominira tržnicom u Abingdonu. Ima goleme pilastarske stupove i goleme prozore sa zaobljenim lukovima te krov s prozorima. Navedena obilježja pripadaju engleskom baroknom stilu arhitekture, koji je bio na vrhuncu mode kada je dvorana izgrađena između 1678. i 1682.

⁶ English heritage. Our places. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/> (5.7.2021.)

godine. Ostale značajne općinske zgrade uključuju Dunster Yarn Market i Blakeney Guildhall.

Unatoč svojoj modernoj otmjenosti, vijećnica okruga Abingdon zadržala je tradicionalno obilježje ranijih općinskih zgrada. Lučni prizemni prostor ispod njegove sudnice na prvom katu (u kojoj se sada nalazi muzej Abingdon) ostavljen je otvoren za sklonište štandova trgovaca na tržnici po lošem vremenu. Puno skromnija tržnica Dunster Yarn (jedan od triju spomenika za koji se EH brine u malom gradu Somersetu) služila je istoj svrsi. U središtu Dunsterovog uspješnog tržišta tkanina je lijepa osmerokutna drvena građevina sa svojim krovom s više zabata obnovljena 1647. godine, nakon oštećenja tijekom borbi u građanskom ratu. U to se doba ni ratu nije dopuštalo da ometa trgovinu dobrima. Blakeney Guildhall izvorno je srednjovjekovna trgovačka kuća, no do ranih vremena Tudora postala je ceh ili sjedište tvrtke trgovaca ribom u luci Norfolk, koji su vjerojatno koristili njezino dobro očuvano nadsvođeno potkrovlje od opeke za skladištenje. Jezivija svrha građevine ostvarena je za vrijeme Prvog svjetskog rata, kada se u njoj smjestila privremena mrtvačnica za brodolomce.⁷

3.3. Pretpovijesni lokaliteti pod brigom i zaštitom English heritagea

Stonehenge je najpoznatiji prapovijesni spomenik na svijetu. Još jedan sveti krajolik oko Avebury Stone Circlea uključuje Windmill Hill, The Sanctuary, West Kennet Avenue sa svojim grobnim humkom West Kennet Long Barrow, i također trajnu misteriju Silbury Hilla. Pretpovijesni spomenici Stonehenge i Avebury su među gotovo šezdeset pretpovijesnih lokaliteta o kojima English heritage brine diljem Engleske. Najraniji datum potiče iz razdoblja neolitika ili novog kameog doba, oko 3.800 godina prije Krista, kada su prvi zemljoradnici počeli stvarati trajne spomenike. To uključuje okupljališta kao što je brdo Windmill i zajedničke grobnice s komorama, gdje su raskomadani ostaci malog dijela odloženi u kamene odaje. Prvobitno su te odaje bile prekrivene dugim zemljanim humcima, kao što su još uvijek one u Belas Knappu, Nympsfieldu i Uley Long Barrowsu, no i drugdje, kao u Kit's Coty House u Kentu, Trethevy Quoit u Cornwallu i Arthur's Stoneu u Herefordshireu.

⁷ English heritage. Our places. Municipal buildings. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/municipal-buildings/> (6.7.2021.)

Najpoznatiji tip prapovijesnog spomenika poznat u legendama, su kameni krugovi. Impozantni primjeri uključuju Castlerigg Stone Circle u Cumbriji, vjerojatno jedan od najstarijih i Arbor Low u okrugu Derbyshire Peak. Drugi značajni primjeri su Stanton Drew Circles u blizini Bristola, Avebury Stone Circle i naravno poznati Stonehenge. Tamo je naizgled jedinstveno kamenje koje je bilo obrađeno kako bi pružilo glatku završnu obradu, a u svom konačnom složenom rasporedu nadvišeno je ogromnim kamenim nadvratnicima tvoreći kontinuirani krug koji zatvara trostruke kamene trilitone. Arheolozi su nedavno otkrili dokaze da su graditelji ili korisnici Stonehengea živjeli u blizini Durringtonovih zidova. Moguće je istražiti ostatke sličnih prapovijesnih naselja koja uključuju Carn Euny, Chysauster i Grimspound, danas izolirana među močvarama West Countrya. Tijekom mnogo tisućljeća, oruđe i oružje koje su prapovijesni ljudi koristili bili su od kamena ili kremena, iskopani s mjesta kao što je Grime's Graves, jedini neolitički rudnik kremena u Britaniji otvoren za posjetitelje. No, oko 2300. godine prije Krista uvođenje obrade metala u Britaniju pokrenulo je brončano doba, kada se fokus također pomaknuo sa zajedničkih spomenika kao što su dugi stupovi i kameni krugovi, na okrugle kocke za pojedinačne ukope, često popraćene bogatim grobnim materijalom.⁸

3.4. Sakralne građevine i mjesta

Zaštićene građevine i objekti pod zaštitom su crkve i kapele od anglosaksonskih do visokoviktorijanskih te izuzetan niz veličanstvenih samostanskih ruševina, koje prate priču engleskog kršćanstva kroz četrnaest stoljeća. Vjerske zgrade bile su središte nevjerojatnog bogatstva i moći tijekom većeg dijela povijesti Engleske, što je razlog zašto je Henry VIII. započeo raspuštanje samostana. Najstariju vjersku građevinu kojom upravlja English heritage, opatiju sv. Augustina u Canterburyju, osnovao je sam svetac vrlo brzo nakon što je krstio prvog anglosaksonskog kršćanskog kralja 597. godine. Rijetke preživjele anglosaksonske crkave, St Peter's at Barton on Humber i Odda's Chapel prate razvoj engleskog kršćanstva, dok samostan sv. Pavla, Jarrow i opatija Whitby čuvaju veze s nekim od njegovih najvećih ranih ličnosti.

Velika većina crkvenih mjesta pod zaštitom potječe iz srednjeg vijeka, kada je Katolička crkva imala neospornu vlast u Engleskoj. Crkva sv. Marije, Kempley, svojim

⁸ English heritage. Our places. Prehistoric sites. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/prehistoric-sites/> (8.7.2021.)

zadivljujućim zidnim slikama podsjeća na to kako su nekada izgledali interijeri mnogih srednjovjekovnih župnih crkava, dok zgrade od udaljene od male Chisbury Chapele do Howden Minstera pokazuju kako su nastale u svakom kutku Engleske. Ponosom zbirke smatra se preko pedeset samostana, koji naglašavaju kako su redovnici, redovnice i fratri utjecali ne samo na religiju srednjovjekovne Engleske, već i na njezinu poljoprivredu i trgovinu. Na svom vrhuncu moći i bogatstva, samostani su posjedovali gotovo trećinu cijele zemlje. Neka od najimpresivnijih samostanskih mjesta su opatija Rievaulx, opatija Byland i opatija Whitby, Mount Grace Priory, jedinstveni samostan redovnika pustinjaka u Yorkshireu, sjeverozapadni Furness Abbey i Lanercost Priory, Brinkburn Priory, Finchale Priory i Tynemouth Priory na sjeveroistoku, Buildwas Abbey, Croxden Abbey, Haughmond Abbey i Wenlock Priory u Midlandsu itd.⁹

3.5. Palače

Palače su bile utočište ne samo za monarhe poput Henrya VIII, već i putujuće srednjovjekovne biskupe, Art Deco ekstravaganci koju su stvorili, i milijunaše iz 1930-ih. Iako se danas palače obično povezuju s monarsima, palača je također naziv koji se koristi za rezidencije biskupa. Većina onih o kojima English heritage brine, pripadali su bogatim biskupima koji su imali ogromnu moć i utjecaj u srednjovjekovnoj Engleskoj. Najbogatiji od svih bili su biskupi Winchestera, čija glavna palača dvorac Wolvesey, stoji pokraj katedrale u Winchesteru. No, kao svi srednjovjekovni biskupi posjedovali su i londonsku kuću za svoje česte posjete kraljevskom dvoru ili parlamentu. Winchesterska palača u Southwarku, sa svojim prekrasnim ružama nekoć je uključivala i zatvor. Glavno središte, srednjovjekovna biskupska palača Lincoln, smještena je u sjeni Lincolne katedrale s prekrasnim pogledom na grad i okolicu. Djelomično izgrađeno od strane biskupa St. Hugh od Lincolna, to je jedino imanje English heritagea s aktivnim vinogradom. Biskupske palače su putujući monarsi također koristili kao besplatna luksuzna prenoćišta.¹⁰

⁹ English heritage. Our places. Ecclesiastical sites. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/ecclesiastical-sites/> (10.7.2021.)

¹⁰ English heritage. Our places. Palaces. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/palaces/> (12.7.2021.)

3.6. Kipovi Londona

English heritage brine za neke od najboljih kipova i spomenika glavnoga grada, odajući počast slavnim ljudima kroz povijest, kao i za neke izvanredne londonske ratne spomenike iz 20. Stoljeća, a svi se nalaze diljem središnjeg Londona. Najstariji veličanstveni brončani kip kralja Karla I. na konju od strane velikog kipara Huberta Le Sueura, okrenut je prema Whitehallu, prema mjestu pogubljenja kralja od 1675. godine. Drugi kipovi u zbirci obilježavaju monarhe od Jakova II do Edwarda VII. Statue slavnih vojnika iz britanskih viktorijanskih ratova uključuju generala Gordona od Khartouma i Colina Campbella koji su zapovijedali tzv. tankom crvenom linijom na Krimu, gdje je Florence Nightingale prvi put stekla slavu. Njezin kip stoji uz Memorijal gardista Krima, izliven u bronci iz ruskih topova snimljenih u Sebastopolu, na Waterloo Placeu.¹¹

3.7. Srednjovjekovna sela

Uvrštena u brigu su približno 3000 napuštenih srednjovjekovnih sela u Engleskoj, mjesta na kojima se još uvijek mogu jasno uočiti dokazi o zgradama napuštenima prije nekoliko stoljeća. Udaljena sela pod zaštitom su npr. napušteno srednjovjekovno selo Hound Tor na rubu Dartmoora, srednjovjekovno selo Gainsthorpe u sjevernom Lincolnshireu i napušteno srednjovjekovno selo Wharram Percy u Yorkshire Woldsu. Legende su ponekad nudile objašnjenja razloga napuštenosti ponekad jezivih mjesta, u slučaju Wharrama Percyja nakon okupacije od približno kasnih anglosaksonskih do ranih vremena Tudora. Razni utjecajni čimbenici koji su imali svoju ulogu u životu baštine su: klimatske promjene koje su otežale poljoprivredu u Hound Toru, izbijanje bolesti kuge „Crne smrti“ 1340-ih, kao i u Wharram Percyju, posljedice je ostavilo i sustavno iseljavanje posljednjih stanovnika od strane zemljoposjednika koji su smatrali da je isplativije preobratiti oranice i polja u pašnjake.¹²

3.8. Utvrde i obrambeni mehanizmi

Od prvih topovima opremljenih utvrda do baza za moderne topove dugog dometa, utvrde i obrambene građevine bile su vrsta obrane koja je štitila zemlju od engleskih neprijatelja od vremena Tudora pa sve do poslije Drugog svjetskog rata. Mnoge utvrde i

¹¹ English heritage. Our places. Statues. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/statues/> (15.7.2021.)

¹² English heritage. Our places. Medieval villages. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/medieval-villages/> (20.7.2021.)

obrambene građevine su obnavljane tijekom vremena, kako bi se poboljšala i održala obrana tijekom suočavanja s neprijateljima, sa jačim utvrdama i rastuće sofisticiranijim oružjem u rasponu od ranih topova do protuzračnih topova iz Drugog svjetskog rata. Za razliku od srednjovjekovnih dvoraca, koji su zapravo bili utvrđene rezidencije, utvrde su bile isključivo vojne, a prvenstveno su bile dizajnirane za postavljanje topništva za potapanje ili izgon neprijateljskih ratnih brodova i osvajača. Iako je dvorac Dartmouth bio namjenski izgrađen za topove za ubijanje brodova u kasnim 1400-im godinama, topničke utvrde su se zaista razvijale pod Henrikom VIII., čiji je lanac od preko 30 obalnih utvrda izgrađenih između 1539. i 1547. godine bio prvi koordinirani dio nacionalne obrane od rimskog doba. Utvrde namijenjene zaštiti južne i istočne obale Engleske od prijetnje invazije iz katoličke Europe, bile su izrazito zdepaste i zaobljene, dizajnirane da odbiju nadolazeće neprijateljske topovske kugle i daju maksimalnu vatrenu moć iz vlastitih razina teških topova. O gotovo svim preživjelim primjercima brine English heritage, počevši od dvorca Pendennis i dvorca St. Mawes u Cornwallu, do dvorca Portland u Dorsetu i dvorca Yarmouth na Solentu te dvorca Walmer i vrtova i dvorca Deal u Kentu, među najranijim i najrazrađenijim od svih njih.¹³

3.9. Rimska nalazišta

Uključujući udaljene utvrde i luksuzne vile, kupke, hramove, amfiteatre i fascinantne muzeje, i Hadrijanov zid, zbirka English heritage bez sumnje oživljava rimsku Britaniju. Preko pedeset raznolikih mjesta pod skrbi odražavaju njegovu priču od invazije 43. godine do odlaska iz carske vladavine početkom 400-ih godina. Rimska utvrda i amfiteatar Richborough svjedoci su i početku i gotovo kraju rimske ere.

Dragulj zbirke je Hadrijanov zid, započet 122. godine naše ere koji se čuva više od 250 godina. Pružajući se na 73 milje od mora do mora, ovo mjesto svjetske baštine uključuje najmanje 25 pojedinačnih spomenika. Impresivne glavne utvrde Birdoswald, rimska utvrda i muzej Chesters, rimska utvrda Housesteads i rimski grad Corbridge pojedinačno imaju svoj izvanredni muzej, a tu su i izolirane utvrde, signalne kule i dionice zida, kao i dva rimska hrama. Druge utvrde čuvale su poznate rimske ceste (od kojih je malo izmijenjena močvarna dionica preživjela na Wheeldale Roman Roadu). Među najudaljenijim i najspektakularnijim lokacijama je rimska utvrda Hardknott usred kišom pometenih Cumbrijskih slapova, ali čak

¹³ English heritage. Our places. Forts and defences. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/forts-and-defences/> (30.7.2021.)

je i ona bila opremljena kupatilom i saunom, kompenzacijom za britansko vrijeme koju je zahtijevao svaki rimski vojnik. Od tri zbrinute vile pod zaštitom, najveća i najbolje očuvana je rimska vila Lullingstone u Kentu, obiteljska kuća guvernera Britanije koji je nakratko postao car Rima. Osim impresivnih mozaičkih podova, prikazani su ostaci i poganske kultne sobe i kućne crkve, čije su zidne slike među najranijim dokazima kršćanstva u Britaniji.¹⁴

¹⁴ English heritage. Our places. Roman sites. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/roman-sites/> (3.8.2021.)

4. Podijela zadaće očuvanja kulturne baštine i stvaranje organizacije Historic England

U travnju 2015.godine, English Heritage organizacija načinila je podjelu. Podjela je izvršena na dobrotvornu udrugu English Heritage čija je briga Zbirka nacionalne baštine s više od 400 povijesnih mjesta i njihovih zbirki te na Historic England, javno tijelo koje brine o povijesnom okolišu Engleske i pomaže ljudima u razumijevanju, brizi i valorizaciji povijesnih mjesta.¹⁵ Historic England je tijelo koje je postalo državni savjetnik za povijesno okruženje, zagovarajući povijesna mjesta i brigu za njih te izvršno neresorno javno tijelo, pod pokroviteljstvom Odjela za digitalno, kulturu, medije i sport.¹⁶ Historic England kao javno tijelo, pomaže ljudima da se brinu o neprocjenjivom i očaravajućem povijesnom okruženju Engleske, da uživaju u njemu i slave njegov značaj. Štiti, zagovara i spašava mjesta koja definiraju engleski identitet (tko smo i odakle dolazimo kao nacija).¹⁷

Historic England prepoznaje i štiti baštinu svoje zemlje i kulture, a zaštita povijesnih mjesta kroz sustav označavanja u samom je centru cilja ovog javnog tijela kao stručnih savjetnika vlade. Također, Historic England upravlja *Popisom nacionalne baštine za Englesku*, od svog nastanka 1882. godine, koji je narastao na više od 400.000 stavki u rasponu od pretpovijesnih spomenika do uredskih blokova, bojnih polja i parkova itd. Popis je dostupan javno putem web stranice Historic England te nastavlja rasti, kako u veličini tako i u popularnosti. Podržavajući promjene ljudi se potiču da koriste i uživaju u povijesnim mjestima na načine koji otkrivaju i jačaju njihov značaj i čuvaju svoje okruženje u širem krajoliku. Pružanjem pomoći u otkrivanju prijetnja baštini, omogućuje se da se politike, naponi i ulaganja mogu učinkovito usmjeriti. Pronalaze se razni pristupi za sprječavanje nastanka ugrožene baštine i prioritarno se kreće s odgovarajućim sankcijama.¹⁸

¹⁵ English heritage. Our history. Looking for Historic England.

URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-history/looking-for-historic-england/> (15.8.2021.)

¹⁶ GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/historic-england> (15.8.2021.)

¹⁷ Historic England. What we do. URL: <https://historicengland.org.uk/about/what-we-do/> (17.8.2021.)

¹⁸ Historic England. What we do. URL: <https://historicengland.org.uk/about/what-we-do/> (17.8.2021.)

5. Napori i metode English Heritage i Historic England organizacija u očuvanju nacionalne baštine Ujedinjenog Kraljevstva

Koristeći vrhunsku znanost, istraživanje i informacije te ostvarujući mnogobrojne suradnje, pripomaže se ljudima upravljati povijesnim mjestima, fizički i ekonomski te se kroz dijeljenje znanja putem obuke i vodstva, savjete o očuvanju i pristup resursima, uključujući Povijesni arhiv Engleske (koji je najveća nacionalna zbirka zapisa o povijesnom okolišu), ostvaruje značajan napredak u zaštiti baštine. Historic England pruža nacionalnu ekspertizu na lokalnoj razini te su lokalni uredi glavna točka kontakta za mnoge klijente. Osoblje je specijalizirano za procjenu, obradu bespovratnih sredstava, davanje savjeta vlasnicima, graditeljima i lokalnim vlastima, kao i za označavanje, podatke o baštini, vladinu politiku te komunikacije. Osoblje surađuje s partnerima u svakoj regiji kako bi podigli profil povijesnog okoliša i osigurali pružanje najvećeg mogućeg doprinosa diljem zemlje.¹⁹

Stav o modernom ropstvu u English Heritageu podrazumijeva politiku nulte tolerancije za bilo koji oblik modernog ropstva i prisilnog rada trgovine ljudima, kako unutar poslovanja tako i unutar opskrbnog lanca. Ovu su politiku odobrili glavni izvršni direktor i tim višeg rukovodstva te je priopćena osoblju i dobavljačima. Podržava se održiva i etička nabava, a kao organizacija koja prima javni novac, Historic England pridržava se *Pravilnika o javnim ugovorima* i njegovih načela najbolje vrijednosti i transparentnosti. Više od 3000 dobavljača podržavaju rad Historic Englanda kao javnog tijela s misijom očuvanja kulturne baštine.²⁰

Plan skrbi o zbirkama razjašnjuje i navodi odgovarajući standard skrbi u svrhu očuvanja kulturne baštine zemlje. Fokus na preventivnu njegu smanjit će propadanje zbirke i promicati dugoročno očuvanje. Plan brige o zbirkama temeljit će se na procjeni rizika od oštećenja predmeta. Postoji niz čimbenika rizika za koje je poznato da uzrokuju štetu na

¹⁹ Historic England. Historic England's role. URL: <https://historicengland.org.uk/about/what-we-do/historic-englands-role/> (1.9.2021.)

²⁰ Historic England. Modern Slavery Transparency Statement. URL: <https://historicengland.org.uk/about/who-we-are/modern-slavery-transparency-statement/> (3.9.2021.)

artefaktima koji se nalaze u kućnom okruženju (vlaga, prljavština, prašina i korištenje, štetočine, metode izlaganja i pohrane i nedostatak pripremljenosti za katastrofe).²¹

Kulturna baština igra značajnu ulogu u ljudskom identitetu i dobrobiti, a cilj konzervacije je upravljanje promjenama na objektima kulturne baštine. Propadanje se tradicionalno prati vizualnim pregledima od strane visoko obučениh konzervatora, međutim pogoršanje nije uvijek lako uočljivo i postoje poznati problemi s pristranošću među promatračima. Nedestruktivne tehnike nude mogućnost kvantificiranja pogoršanja objektivno te u ranijoj fazi od promatranja. Postoje ograničenja za korištenje tehnika na dragocjenim artefaktima. Visoki troškovi osiguranja i rizici premještanja vrijednih objekata kulturne baštine daju prednost prijenosnim sustavima.²²

5.1. Resursi za pouku i učenje o zaštiti kulturne baštine

Svrha savjeta Historic Englanda o dobroj praksi je pružanje informacija koje će pomoći lokalnim vlastima, planiranju i drugim konzultantima, vlasnicima, podnositeljima zahtjeva i drugim zainteresiranim stranama u provedbi politike povijesnog okoliša u Nacionalnom okviru politike planiranja (NPPF) i povezanih smjernica danih u Nacionalnom vodiču za praksu planiranja (PPG). Iako podupire provedbu nacionalne politike, ne predstavlja izjavu same vladine politike, niti nastoji propisati jedinstvenu metodologiju ili određene izvore podataka. Alternativni pristupi mogu biti jednako prihvatljivi, pod uvjetom da su dokazano usklađeni sa zakonodavstvom, nacionalnom politikom i ciljevima.²³

Ugovori o partnerstvu u zaštićenoj graditeljskoj baštini uvedeni su člankom 60. Zakona o poduzetništvu i regulatornoj reformi iz 2013.godine. Oni omogućuju vlasniku navedene zgrade ili zgrada i njihovom lokalnom tijelu za planiranje (LPA) da se dogovore koji su potrebni radovi na zgradi rutinski i redoviti i, ako se pravilno izvede, neće naškoditi njegovom posebnom interesu. Ugovor daje odobrenje za gradnju za takve radove, na dulje vremensko razdoblje, a oni se mogu nastaviti kad god to bude odgovaralo. To podupire

²¹ English heritage. Historic House Collections: Drawing up a Collections Management Plan - Guidance notes. Str.5. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/siteassets/home/learn/conservation/collections-advice--guidance/drawing-up-collections-management-plan.pdf> (4.9.2021.)

²² Thickett, D., Cheung, C.S., Liang, H. , Twyde, J., Maev, R.G. and GavriloV, D., Using non-invasive non-destructive techniques to monitor cultural heritage objects. Insight - Non-Destructive Testing and Condition Monitoring 59 (5), (2017). Str. 230-234. URL: http://irep.ntu.ac.uk/id/eprint/31325/1/8878_Liang.pdf (10.9.201.)

²³ Historic England. Setting up a Listed Building Heritage Partnership Agreement. Historic England Advice Note 5. Str.1. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/setting-up-listed-building-hpa-advice-note-5/heag008-listed-building-hpa-an5/> (12.9.2021.)

partnerski pristup između vlasnika i LPA-a i pomaže im da dostignu usuglašenu viziju za srednjoročno upravljanje i održavanje zgrada obuhvaćenih na popisu. Ugovori podržavaju dijalog i povećavaju uzajamnu sigurnost u pogledu težnji i zahtjeva svih strana u sporazumu. LBHPA (Listed Building Heritage Partnership Agreement Historic England Advice Note) te također imaju potencijal za uštedu vremena i resursa za partnere. Druga tijela osim vlasnika i LPA mogu biti stranke u sporazumu, uključujući Državnog tajnika i Historic England.²⁴

Sustav planiranja u Engleskoj temelji se na načelu održivog razvoja, a baština ima sve važniju ulogu u podržavanju održivog rasta te je ogroman resurs koji može potaknuti obnovu i rast u mjestima, gradovima i ruralnim područjima. Historic England (HE) podržava i promiče ulogu baštine i izgrađenog povijesnog okoliša u održivom rastu te održava i njeguje kontakt sa stručnjacima za baštinu i odgovornim odjelima u gotovo svakoj zemlji svijeta. Savjeti i iskustvo HE kao javnog tijela za zaštitu baštine vrlo su traženi i isporučeni na mnogim razinama, bilateralno i multilateralno. Potpomognuta od strane britanske vlade, međunarodna suradnja uključuje zajedničke istraživačke projekte, sudjelovanje na konferencijama/seminarima i individualne konzultacije. Dosada su ostvarene suradnje s Kinom, Nizozemskom, Europom, matičnim zemljama, Čileom i Južnom Koreom.²⁵

Vlada Ujedinjenog Kraljevstva i Vlada Kine jačaju svoje odnose kroz inicijativu People to People (P2P). U prosincu 2016. godine Historic England (koja po prvi put predstavlja nepokretnu kulturnu baštinu) bila je pozvana u Šangaj i uključena u kulturni dijalog kao dio navedenog procesa. Jedna od inicijativa koja se pojavila bila je razvijanje suradnje između onih koji su uključeni u upravljanje Hadrijanovim zidom i Kineskim zidom. Godine 2017. P2P, Historic England i Kineska akademija za kulturnu baštinu potpisale su Memorandum o razumijevanju (MOU) za razmjenu iskustava i dobre prakse u upravljanju dvaju dobara, istovremeno prepoznajući različite razmjere izazova s kojima se suočavaju. Tijekom premijerovog putovanja u Kinu u veljači 2018. godine, potpisan je daljnji MOU između Odjela za digitalno, kulturu, medije i sport i Kineske državne uprave za kulturnu baštinu (SACH) kako bi se proširila i produbila suradnja između Ujedinjenog Kraljevstva i Kine u područje kulturne baštine.²⁶

²⁴ Historic England. Setting up a Listed Building Heritage Partnership Agreement. Historic England Advice Note 5. Str. 1-2. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/setting-up-listed-building-hpa-advice-note-5/heag008-listed-building-hpa-an5/> (18.9.2021.)

²⁵ Historic England. International Collaboration. URL: <https://historicengland.org.uk/advice/planning/international/> (20.9.2021.)

²⁶ Isto

Rooswijk je bio brod nizozemske istočnoindijske kompanije koji je potonuo na opasnom Goodwin Sandsu, kraj Kenta, u siječnju 1740. godine. Brod je bio na putu za Bataviju (današnja Jakarta) s trgovačkom robom. Sada zaštićeno mjesto olupine, ostaci broda leže na dubini od nekih 20 metara i u vlasništvu su nizozemske vlade, a njima upravlja Historic England u ime Odjela za digitalne, kulturne medije i sport.

Godine 2006. Historic England (tada English Heritage) stvorila je i ugostila prvi sastanak Europskog foruma voditelja baštine (EHHF) u Londonu. *European Heritage Heads Forum* neformalna je profesionalna i stručna mreža voditelja nacionalne baštine (graditeljsko nasljeđe, krajolici i arheologija) Europske unije i Europskog gospodarskog prostora, koja pruža forum za razmjenu informacija i iskustava o upravljanju povijesnim okolišem u 21. stoljeću. Članovi EHHF-a sastaju se jednom godišnje kako bi istaknuli svoj zajednički interes za kulturnu baštinu Europe. Što se matičnih zemalja tiče, postoje brojne formalne i neformalne suradnje između Historic Englanda i stručnjaka i kolega u Škotskoj, Walesu i Sjevernoj Irskoj (Historic Environment Scotland, Cadw i Historic Environment Division, NI). Na strateškoj razini, čelnici (izvršni direktori) četiriju agencija/odjela sastaju se dva puta godišnje na sastancima glavnih izvršnih direktora agencija za baštinu matičnih zemalja (HACE) koji se rotiraju u četiri matične zemlje.²⁷

Europska konvencija o krajobrazu (ELC) je konvencija Vijeća Europe. U Ujedinjenom Kraljevstvu je na snazi od 1. ožujka 2007. godine. ELC promiče zaštitu krajolika, slijedeći načela održivog razvoja. U svoj djelokrug posebno uključuje obalne vode i teritorijalna mora država koje su je ratificirale. ELC prepoznaje ulogu krajolika kao osnovne komponente kulturne baštine i kao važnog doprinositelja kvaliteti života, stoga je njegovo upravljanje legitiman objekt od javnog interesa. Također zahtijeva da krajobrazne politike budu integrirane u sva područja vladine politike. Konvencija definira krajolik kao područje, čiji je karakter rezultat djelovanja i interakcije prirodnih i/ili ljudskih čimbenika, također prepoznaje potrebu za teritorijalno sveobuhvatnim pristupom, koji obuhvaća uobičajene i slabo cijenjene krajolike, kao i rijetke i posebne. Prepoznajući prijetnje klimatskih promjena za povijesno i prirodno okruženje te za nacionalni prosperitet, Historic England podržava predanost vlade smanjenju emisija koje doprinose globalnom zatopljenju, kroz ostvarenje mjera za smanjenje potrošnje goriva, povećanje energetske učinkovitosti i iskorištavanje obnovljivih izvora energije te također istražuje i promiče ulogu koju kulturna baština može

²⁷ Historic England. International Collaboration. URL: <https://historicengland.org.uk/advice/planning/international/> (22.9.2021.)

igrati u ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi. Kroz vlastitu strategiju održivog razvoja, HE je posvećena smanjenju utjecaja vlastitih aktivnosti na okoliš. Unatoč tome, nemoguće je ne uočiti kako neke tehnologije obnovljive energije mogu izazvati ozbiljnu štetu nezamjenjivim povijesnim mjestima, koja su sama po sebi sastavni dio šireg plana zaštite okoliša i održivosti. Historic England smatra kako visokokvalitetni dizajn može igrati ključnu ulogu u minimiziranju bilo kakvih negativnih učinaka projekata, bilo da je riječ o vjetroturbinama i energetske usjevima u krajoliku ili pozicioniranju fotonaponskih ćelija na povijesnim zgradama. Temelj za postizanje visokokvalitetnog dizajna je dobro razumijevanje karaktera i važnosti uključenog povijesnog dobra, bilo na razini pojedinačnih zgrada i lokacija ili opsežnijih povijesnih područja i krajolika.²⁸

Povijesna karakterizacija koristan je alat za planiranje lokalnih vlasti i stručnjaka za očuvanje okoliša, programere, krajobrazne arhitekta, urbane dizajnere i druge koji su uključeni u strategije regeneracije i glavnog planiranja. Provodi se kako bi se razvilo razumijevanje o tome kako su se mjesta razvijala i kako se trenutno percipiraju, može pomoći u upravljanju promjenama kroz sustav planiranja te se koristiti pri izradi ili procjeni prijedloga razvoja koji utječu na povijesna mjesta tako da se ne naruši značaj tog mjesta ili njegova okruženja. Osobito je djelotvoran kada se provodi u ranoj fazi svih predloženih promjena, a također se može uključiti u razvoj planova susjedstva ili akcijskih planova područja i koristiti za utvrđivanje baštinskih vrijednosti i značaja mjesta za različite sudionike.²⁹

Najraniji HLC-ovi (karakterizacija povijesnog krajolika) bili su usredotočeni na ruralne krajolike, no program je proširen na povijesne gradove i velegradska urbana područja. Historic England sada surađuje s Defra i Natural England na izradi nacionalne baze podataka i karte koristeći podatke HLC-a iz okruga. To je bio dvogodišnji projekt od 2015. godine s ciljem pomoći učinkovitijem usmjeravanju resursa u odnosu na povijesni krajolik i okoliš. Karakterizacija povijesnog morskog pejzaža (HSC) je pristup koji mapira kulturno razumijevanje obalnih i morskih krajolika i slijedi iste principe kao i pristupi karakterizacije povijesnog krajolika, uzimajući u obzir složenost slojeva koji se preklapaju kroz vodeni stupac od površine do morskog dna i ispod njega. HSC također preklapa obalna područja

²⁸ Historic England. Understanding historic places.

URL: <https://historicengland.org.uk/advice/planning/understanding-historic-places/> (23.9.2021.)

²⁹ Isto

HLC-a kako bi se omogućilo da se povijesni karakter cijeni i iz kopnene i s pomorske perspektive. HSC sada pruža dio baze dokaza za pripremu pomorskih planova. Povijesna karakterizacija u gradovima uključujući opsežno urbano istraživanje (EUS) dio je nacionalnog programa istraživanja arheologije, topografije i povijesnih građevina manjih povijesnih gradova u Engleskoj. Kao i FHP, informacije su dostupne putem Evidencije povijesnog okoliša (Historic Environment Records - HERs) za korištenje u planiranju i upravljanju zemljištem. Korištenje GIS-a (Geografsko-informacijski sustav) i digitaliziranih informacija unutar njih ključno je za rad. Procjene povijesnog područja temelje se na opsežnom istraživanju dokumenata i pregledu terena, kako bi se omogućilo potpuno razumijevanje povijesnog razvoja područja kao što je mali grad, predgrađe ili selo ili pak dio većih naselja. Cilj je objasniti, opisati te definirati značaj određenih povijesnih mjesta. Najkorisniji je za planiranje i donošenje odluka na maloj i srednjoj razini, a može se povezati s određenim projektom. Postoje tri vrste procjene područja: okvirna, brza i detaljna te se mogu koristiti neovisno ili uzastopno kako bi se osigurala niska razina pokrivenosti širokog područja, dok se intenzivnije metode (npr. ispitivanje unutrašnjosti nekih zgrada) zadržavaju za mjesta gdje su najpotrebnije.³⁰

Program High Streets Heritage Action Zone koji financira vlada vrijedan 95 milijuna funti, a provodi ga Historic England, ima u cilju osloboditi potencijal velikih ulica diljem Engleske. Ciljano se želi potaknuti ekonomski, društveni i kulturni oporavak i udahnuti im novi život za buduće generacije. Za više od 60 velikih ulica ponuđeno je financiranje kako bi im se dao novi život. Vodeći partneri u svakom mjestu (uglavnom lokalne vlasti) rade s Historic Englandom na razvoju i realizaciji shema koje će preobraziti i obnoviti napuštene i oronule zgrade u nove domove, trgovine, radna mjesta i društvene prostore, obnavljajući lokalni povijesni karakter i poboljšavajući javno područje. Inicijativa High Streets Heritage Action Zone financirala se s 40 milijuna funti iz Heritage High Street Fund-a Odjela za digitalne, kulturne medije i sport i s 52 milijuna funti iz Future High Street Fund-a

³⁰ Historic England. Understanding historic places.

URL: <https://historicengland.org.uk/advice/planning/understanding-historic-places/> (24.9.2021.)

Ministarstva stanovanja, zajednica i lokalne uprave. Dodatnih 3 milijuna funti osigurao je National Lottery Heritage Fund za potporu kulturnom programu.³¹

Očuvano industrijsko nasljeđe Engleske jedno je od najvažnijih kulturnih dobara. To odražava pojavu i kasniji rast Britanije kao prve industrijske nacije svijeta. Ono čini vitalan, ali krhki zapis, rani dokaz ekonomskih i društvenih promjena koje i danas mijenjaju svijet. Ova sačuvana mjesta daju uvid u doba koje je imalo globalne posljedice. Ono što je preživjelo predstavlja mali djelić industrijskog krajolika koji brzo nestaje i koji je nekada bio uobičajen. Mnoga od tih mjesta su ranjiva, a neka su u opasnosti, no njihova se budućnost može osigurati. English Heritage cilja ka preuzimanju vodstva u traženju napretka, zajedno s drugima, kako bi se zajamčila zdrava budućnost, utemeljena na poboljšanim standardima učenja, istraživanja, očuvanja, upravljanja i pristupa.³² Kako bi se pozabavili pitanjima karakterizacije arheološkog resursa u međuplimnoj zoni i razvojem odgovarajućih strategija upravljanja njime u kontekstu promjene razine mora, English Heritage i Kraljevsko povjerenstvo za povijesne spomenike Engleske naručili su od Sveučilišta u Readingu i Southamptonu da pripreme izvješće. Projekt je pokrenut 1993.godine.³³

5.2. Znanstvena strategija English Heritagea u brizi za kulturnu baštinu

Strategija znanosti o engleskoj baštini (EHSS), ima kao cilj pozicioniranje znanstveno utemeljenog rada England Heritagea kao doprinos ukupnom razvoju znanstvenog rada unutar šireg sektora kulturne baštine i kao koordiniranu akciju za potporu nacionalnom Planu zaštite baštine 2011.-2015. god. (NHPP) koji je izradio English Heritage.

Konkretni cijevi su sljedeći:

- pružanje odgovora English Heritage-a na Nacionalnu strategiju znanosti o baštini (NHSS) objavljena 2010., House of Lords Science
- revizija tehnološkog odbora NHSS-a objavljena 2012.god. i Dom lordova Ministarstva (2012.)
- usmjeriti detaljno planiranje potpore EH za znanost o baštini na ona područja identificirana u Nacionalnom planu zaštite baštine za cijeli sektor

³¹ Historic England. High Streets Heritage Action Zones. URL: <https://historicengland.org.uk/services-skills/heritage-action-zones/regenerating-historic-high-streets/> (28.9.2021.)

³² Cossons, Neil. Sustaining England's industrial heritage: A Future for Preserved Industrial Sites in England. A Study for English Heritage, October 2011. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/sustaining-englands-industrial-heritage/sustaining-englands-ind-heritage/> (30.9.2021.)

³³ Murphy, Peter. England's Coastal Heritage: A review of progress since 1997. Archaeological report 15. English heritage: 2014. Str. 16. – 17. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/englands-coastal-heritage> (2.10.2021.)

- usmjeriti potporu znanosti o baštini na način prikladan za organizaciju koju uglavnom financira središnja vlada.
- podržati rad Nacionalnog foruma za znanost o baštini, koji promovira NHSS.

Znanstvenom strategijom čuva se povijesni okoliš kako bi se osiguralo da je dostupan drugima za proučavanje i uživanje u budućnosti. Otkriva se, analizira i tumači prethodno izgubljene ili zaboravljene aspekte povijesnog okruženja, kako bi osigurali što je moguće potpunije znanje o baštinskim dobrima, kako bi mogli učiti o vlastitoj prošlosti i informirati se te donositi informirane odluke. NHSS dokumentira, analizira i tumači poznate aspekte povijesnog okoliša, kako bi se bolje razumjela njegova povijest i značaj te informiranje kroz njegovo upravljanje. Stručnost se prenosi objavljivanjem, obukom i javnim angažmanom.³⁴

Kao dio rada na znanosti o baštini, English Heritage je blisko uključen u razvoj znanosti o nacionalnoj baštini i NHSS. Potrebu za nacionalnom strategijom za znanost o baštini identificirao je 2006. godine Odbor za znanost i tehnologiju Doma lordova (HoLSTC). Uspostavljena je skupina za upravljanje strategijom koja je 2009. godine izradila izvješća o tri područja: uloga znanosti u upravljanju baštinom Ujedinjenog Kraljevstva, korištenje znanosti za poboljšanje razumijevanja prošlosti i sposobnosti razumijevanja u sektoru baštinske znanosti. Konačna strategija izdana je u ožujku 2010. godine. Identificirala je dva ključna cilja i osam ciljeva za koje je preporučila da budu ispunjeni stvaranjem Nacionalnog foruma za znanost o baštini. English Heritage naveden je kao primjer u svom predloženom razvoju strategije za doprinos i NHSS-u i nacionalnom planu zaštite baštine (NHPP) koji pokriva cijeli sektor baštine. Strategija znanosti o engleskoj baštini koja slijedi predstavljena je u dva dijela: Strategija znanosti o engleskoj baštini preuzima preporuke iz izvješća NHSS-a i povezuje ih s radom Engleske baštine pod tri šire teme: a) Razumijevanje materijala i okruženja, b) Podizanje svijesti, poboljšanje metoda, pristupa informacijama i savjetima te c) Kapacitet, sposobnost i javna korist. U svakoj temi dane su kratkoročne i srednjoročne akcije. Na kraju Strategije naveden je niz sveobuhvatnih aktivnosti.³⁵

5.3. Prevencija uništavanja i zločina nad kulturnom baštinom

Mjere za sprječavanje kriminala u baštini sastavljene su za vlasnike, zakupce i upravitelje baštinskih dobara. One postavljaju dvadeset i pet tehnika prevencije zločina s uputama o načinima na koje se one mogu koristiti za sprječavanje ili odvratanje štete,

³⁴ Williams, Jim; Lee, Edmund; Campbell, Gill; EH Science Network. English Heritage Science Strategy. October 2013. Str. 1. – 4. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/ehss> (20.10.2021.)

³⁵ Isto

posebno od zločina protiv baštine. Smjernice su dio vodiča koji pomaže ljudima da smanje prijetnju kriminala povijesnim zgradama i mjestima u Engleskoj. Navedeni dokumenti dijele se u dvije skupine: a) Zločin protiv baštine i b) Prevencija i provedba zakona protiv zločinanad baštinom. Ovaj dokument navodi dvadeset pet tehnika prevencije zločina sa smjericama o načinima na koje se one mogu koristiti za sprječavanje ili odvrćanje posebno od zločina protiv baštine. Navedene mjere su: mjere prevencije, odbijanje pristupa, nadzor, udaljivanje potencijalnih prijestupnika, kontrolni alati/oružje, proširiti osjećaj vlasništva zajednice, povećati mogućnost vidljivosti, smanjiti anonimnost posjetitelja, potaknuti lokalnu budnost, pojačati formalni nadzor, sakriti ciljeve, ukloniti iskušenje, označiti imovinu, otežati trgovinu ukradenom robom, uskratiti povlastice, smanjiti frustracije uslugom ili pristupom, izbjegavajti eskalaciju sporova, koristiti mjere smirivanja, povećati lokalni angažman, obeshrabriti loše i neadekvatno oponašanje, postaviti pravila, pravila prikaza, povećati razumijevanje i smanjiti predrasude, omogućiti zakonito ponašanje te kontrola korištenja droga i alkohola.³⁶ *Art Loss Register* (Registar izgubljenih umjetničkih djela) je vodeći pružatelj dubinske analize tržišta umjetnina i održava najveću svjetsku privatnu bazu podataka o ukradenim umjetninama, antikvitetima i kolekcionarskim predmetima. Stručnjaci diljem svijeta koriste usluge Art Loss registra za provjeru podrijetla predmeta prije kupnje ili rukovanja njima. Policija, osiguravatelji, trgovci i javnost mogu zabilježiti predmete koji su ukradeni kako bi povećali šanse za njihov pronalazak i bilježiti informacije u vezi sudskih procesa ili predmeta unutar zbirki.³⁷

5.4. Nacionalna zaklada UK

„Moramo parkovima podariti novi početak i početi razmišljati o njima kao o bitnim elementima naših zajednica, na isti način na koji razmišljamo o stanovanju ili prijevozu.“³⁸

Nacionalna zaklada Ujedinjenog Kraljevstva je najveća dobrotvorna udruga za očuvanje kulturne baštine koja brine o očuvanju prirodnih ljepota i povijesno važnih lokaliteta. Udruga se bori s klimatskim promjenama, zaštitom prapovijesnih lokaliteta i pomaže ljudima i prirodi da se povežu te da se na taj način spasi i očuva kulturna baština.³⁹ Zaklada također brine i za

³⁶ Historic England. Tackling Heritage Crime. URL: <https://historicengland.org.uk/advice/caring-for-heritage/heritage-crime/tackling/> (25.10.2021.)

³⁷ Art Loss. Register. URL: <https://www.artloss.com/> (25.10.2021.)

³⁸ Nacionalna Zaklada UK. Hilary McGrady - *National Trust Director – General*. URL: <https://www.nationaltrust.org.uk/our-cause/nature-climate/how-the-national-trust-is-supporting-urban-heritage-and-parks>

³⁹ Nacionalna zaklada UK. URL: <https://www.nationaltrust.org.uk/our-cause> (12.12.2022.)

urbane i povijesno važne zgrade i parkove, koji su dovedeni u opasnost u ovom modernom dobu te je razvila inicijative posebno usmjerene sprečavanju propadanja povijesnih lokaliteta i parkova. Istraživački rad usredotočen na zanimljiva mjesta u malim i velikim gradovima Ujedinjenog Kraljevstva objavljen je od strane Nacionalne zaklade 2018.godine. Navedeni rad načinjen je u partnerstvu s BOP Consultingom i Garethom Maerom. Urban Built Heritage načinio je procjenu mjesta te pregled postojeće politike i programa kako bi se identificirale prednosti i slabosti. Istraživački rad usredotočio se na urbana područja zbog toga što 80% stanovništva Ujedinjenog Kraljevstva živi u malim ili velikim gradovima, a očekuje se da će taj broj narasti na preko 90% do 2030. Istraživanje je zaključilo da u urbanim područjima Engleske postoji oko 3000 mjesta II stupnja koja su u opasnosti i koja imaju potencijal za razvitak. Istraživanje nije sakupilo izravne dokaze da će broj rizičnih zgrada rasti, ali smatra da postoji trend povećanja rizika.⁴⁰

⁴⁰ Nacionalna zaklada UK. URL: <https://www.nationaltrust.org.uk/our-cause/nature-climate/how-the-national-trust-is-supporting-urban-heritage-and-parks>

6. Ministarstvo kulture i medija RH

Ministarstvo kulture i medija štiti kulturnu baštinu naše zemlje na nacionalnoj razini.⁴¹ Jedno je od najvažnijih odgovornih tijela za očuvanje i zaštitu kulturne baštine u Hrvatskoj i kao takvo zaslužno je za preživljavanje kulturne baštine hrvatskog naroda. Ministarstvo je slojevito i komplicirano javno tijelo, koje svojim trudom i zalaganjem jasno dokazuje brigu za kulturnu baštinu našeg naroda, čini sigurne i značajne iskorake u napretku i modernizaciji metoda očuvanja baštine te akumuliranju potrebnih resursa i ostvarivanju kolaboracija na međunarodnoj razini, stječući vrijedne saveznike. U svojim nastojanjima da poboljša razinu kvalitete očuvanja kulturne baštine u RH, Ministarstvo vješto navigira političkim vodama, ekonomskim i društveno – socijalnim uvjetima u zadanom okolišu te vrednuje baštinu u svim njenim mnogobrojnim i kompliciranim aspektima.⁴²

6.1. Djelovanje ministrice kulture RH dr. sc. Nine Obuljen Koržinek

Kao koordinatorica za EU u Ministarstvu kulture RH bila je zadužena za usklađivanje svih poslova vezanih uz pregovore o pristupanju EU (pregovori, usklađivanje zakonodavstva, priprema projekata, procedura i struktura vezano uz EU fondove itd. Bila je članica pregovaračkog tima za pristupanje Republike Hrvatske EU (voditeljica radnih skupina za poglavlje 26. Obrazovanje i kultura, poglavlje 10. Informacijsko društvo i mediji, te članica radnih skupina za intelektualno vlasništvo, poreze, tržišno natjecanje, zaštitu okoliša. Od 2004. do 2005.god. vršila je dužnost voditeljice hrvatskog izaslanstva za pregovore o UNESCO-ovoj Konvenciji o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih i dužnost predsjednice Međuvladinog odbora Konvencije 2010. god. Članica je Savjetodavnog odbora *think-thanka* New Pact for Europe te ekspertnog tima UNESCO-a za provedbu Konvencije o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja. Dobitnica je visokog odličja francuske vlade za kulturu „Red viteza umjetnosti i književnosti“ (*Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres*), godišnje europske nagrade *Cultural Policy Research Award* za istraživanje kulturnih

⁴¹ Republika Hrvatska. Ministarstvo kulture i medija. Zakon o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave (NN 85/20). Članak 12. URL: <https://min-kulture.gov.hr/djelokrug/647> (15.1.2022.)

⁴² Isto.

politika (za istraživanje utjecaja europskih integracija na kulturne politike novih država članica EU) te posjeduje znanje tri strana jezika : engleski, francuski i talijanski.⁴³

6.2. Intervju s ministricom Kulture i medija dr.sc. Ninom Obuljen Koržinek

Intervju je napravljen u svrhu uvida ministrice kao odgovorne osobe za navedeno vladino tijelo što se tiče kulturne baštine u RH, napore koji su poduhvati kako bi se zaštita provodila te kako se koriste financijska sredstva vlade RH i Europske unije za očuvanje kulturne baštine u našoj zemlji.

1. Kakvo je Vaše mišljenje o stanju i napretku RH u brizi za baštinu tijekom zadnjih dvadeset godina?

Ministrica: Hrvatska ima vrlo dugu tradiciju zaštite baštine kroz konzervatorsko – restauratorsku, i kroz muzejsku, arhivsku i knjižničnu službu. Smatram da se zaštita baštine kontinuirao unaprjeđuje, da se dobro prate međunarodne preporuke u svim segmentima. Dodatna ulaganja uvijek su moguća, ali mogućnost financiranja kroz EU fondove, ne samo u obnovi i istraživanju, nego i u drugi aktivnostima značajno je doprinjela unaprjeđenju zaštite baštine i ostvarenju visoke razine svijesti i od strane onih kojima je to primarna djelatnost te u velikoj mjeri od lokalnih samouprava i građana.

2. Kako biste opisali današnje stanje u kulturi i zalaganje RH u zaštiti kako materijalne tako i nematerijalne baštine?

Ministrica: Što se tiče nacionalne razine imamo dobru komunikaciju sa svim stručnjacima i izvan našeg sustava, a donose se i stručne odluke. Naravno, naši prioriteti su sada u velikoj mjeri uvjetovani katastrofalnim potresima i u sljedećih nekoliko godina to će zapravo u velikoj mjeri oblikovati našu agendu. Što se tiče prisutstva na međunarodnoj razini i u UNESCO-u i u međunarodnim strukovnim organizacijama koje donose preporuke, instrumente, konvencije i deklaracije, hrvatski stručnjaci su zaista prepoznati kao iznimno aktivni, a naše prakse i postignuća kao neka koja se mogu podijeliti i s drugima i u smislu poslijeratne obnove i u smislu da smo jedna od prvih država koja je počela štiti nematerijalnu baštinu i npr. na području podvodne arheologije te na području arheologije općenito gdje smo prepoznati kao jedna od država koja primjenjuje najviše standarde.

⁴³Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. O ministrici. URL: <https://min-kulture.gov.hr/o-ministrici/51> (15.3.2022.)

Smatram da u skladu s mogućnostima, kako financijskim tako i ljudskim kapacitetima, u zaštiti ogromnog bogatstva baštine koju imamo, nalazimo dobar balans.

3. Kakvo je Vaše mišljenje o izdvajanju financijskih sredstava u svrhu očuvanja i razvoja kulturne baštine u RH, od strane vlade?

Ministrica: Naravno, uvijek postoje mogućnosti za bolje i više. Što se tiče mandata naše vlade, od 2016. godine do danas, udvostručili smo proračunska sredstva za kulturu, a velika sredstva dolaze i putem EU fondova, kako kroz različite prekogranične projekte, zatim projekte obnove koji se financiraju iz strukturnih fondova te ulaganja u energetska obnova koja je temeljem naših odluka omogućena i za kulturnu baštinu. U ovom trenutku s gotovo pet milijardi kuna iz Fonda Solidarnosti EU financira se obnova kulturne baštine nakon potresa. U odnosu na neka ranija razdoblja sredstva su značajno viša, međutim s obzirom na zapuštenost, naravno da nikad nisu dostatna.

4. Koji su po Vama nedostaci u polju zaštite baštine u RH?

Ministrica: Nedostatke adresiramo što kroz organizaciju naše službe, što kroz promjene zakonodavnih okvira i normi. Naša konzervatorska služba nije u dovoljnoj mjeri bila ujednačena u svojim postupanjima te smo tu napravili ozbiljne korake u mom mandatu, a sada pripremamo i reorganizaciju službe. Putem Nacionalnog plana oporavka i otpornosti radi se na sveobuhvatnom projektu načinjenja konzervatorskih temelja za sve kulturne i povijesne cjeline u RH, što će značajno doprinjeti boljoj razini zaštite, ali i većoj sigurnosti građana u smislu da će unaprijed znati što se smije, a što ne smije. Zatekli smo situaciji u kojoj se relativno malo ulagalo u digitalizaciju. Kroz EU financiran projekt i izrade cjelovitog digitalnog sustava za arhive, knjižnice, muzeje i audiovizualno gradivo, zapravo dižemo sustav koji će za mnogo sljedećih godina omogućiti puno više prostora za pohranu digitaliziranih sadržaja, ali i lakši ulazak građanima i zainteresiranoj javnosti, učenicima i studentima u te sustave, kako bi se ta bogata kulturna baština mogla koristiti za edukaciju i promociju te druge aktivnosti.

5. Po Vama, koliko je dug i težak proces promjene zakonodavstva i normi?

Ministrica: Taj proces mora biti kao što je uvijek, po načelima, a u području kulture i kulturne baštine mora biti posebno inkluzivan jer mi ne upravljamo sustavima odozgo prema dolje te bez uključivanja svih sudionika koji u tome sudjeluju, propisi nemaju nikakvog smisla jer ih ne radimo sami za sebe. Stoga, sve pripreme i sve aktivnosti na reviziji normativnog okvira, radimo s velikim krugom sudionika.

6. Smatrate li da se novi naraštaji adekvatno obrazuju i osvješćuju o problematici očuvanja i zaštite kulturne baštine u RH?

Ministrica: Uvijek ima i dobrih i loših primjera. Ministarstvo je prije približno desetak godina ušlo u UNESCO-ov projekt obrazovanja za svjetsku baštinu, preveli smo i bili jedna od prvih zemalja koja je testirala UNESCO-ov priručnik za obrazovanje o kulturnoj baštini. Imamo veliki broj škola koje su uključene u UASP škole (UNESCO Associated School Project) koje sudjeluju u obrazovanju za baštinu, a imamo i veliki broj udruga koje komplementarno sudjeluju u procesima obrazovanja. Velik broj naših institucija, arhiva, knjižnica, muzeja i drugih baštinskih institucija kontinuirano rade programe za obrazovanje u kulturnoj baštini, što se najbolje može vidjeti na jesen, u rujnu, kada imamo dane Europske baštine, kada je vidljivo da se u Hrvatskoj pokrenu deseci različitih projekata. Tako da smatram da u prvome redu adekvatno obrazovanje i osvješćivanje o problematici očuvanja i zaštite kulturne baštine ovisi o onima koji sudjeluju u formalnom obrazovanju, dakle o profesorima i učiteljima na kojima je odluka hoće li posegnuti za svim tim sadržajima koji su stavljeni na raspolaganje, a sam baštinski sektor zaista generira jako puno sadržaja. Također treba napomenuti da je novi pristup razvoju muzeja, posebno kroz interpretacijske centre, prilagodio baštinu edukacijskim procesima i interesima mlađe generacije, tako da imamo veliki broj škola koje posjećuju baštinske institucije te na takav način omogućuju svojim učenicima da se obrazuju.

7. Smatrate li kako su marketing i promocija kulturne baštine razvijeni na zadovoljavajućoj i učinkovitoj razini u RH?

Ministrica: Sve veći broj naših institucija, posebno muzeja, ali i ne zaboravimo arhiva i knjižnica, otvaraju se prema publici. Veliki baštinski sklopovi imaju specifične programe, a kroz naš program „Ruksak pun kulture“ imamo mobilne programe te edukacije o kulturnoj baštini. Svi veći muzeji, ali i oni manji, prisutni su i na digitalnim platformama, promocijama, rade puno s javnosti, surađuju sa sektorom turizma i drugim sektorima. Smatram da se podiže razina svijesti, neki su naravno u tome više uspješni, neki manje kao i u svem drugom u svijetu, ali mislim da nemamo više institucija koje bi bile zatvorene ili koje su neosviještene o potrebi ulaganja u taj tip promocije, marketinga, digitalne promidžbe, itd.

8. Koji Vam je bio najteži kulturni projekt u karijeri?

Ministrica: Osmisliti mjere pomoći za vrijeme pandemije COVID – a, kada je trebalo reagirati doslovce u roku od tjedan dana i naravno podignuti cijeli sustav naših stručnjaka

kako bismo proveli popis i evaluaciju štete nakon potresa u situaciji lockdowna i nemogućnosti kretanja. To je zaista bilo izazov i financijski, ali i u smislu sigurnosti naših djelatnika i nešto najsloženije što sam ja osobno u svom mandatu kao ministrica morala realizirati.

9. Koji je bio Vaš najdraži kulturni projekt u karijeri?

Ministrica: Doista ih je puno. Svaki tjedan imam jedan najdraži projekt, jer su naši ljudi koji se bave baštinom i kulturom toliko kreativni, da se svaki tjedan nešto dogodi u kulturi i umjetnosti što vam vrati osmijeh na lice. ⁴⁴

6.3. Udruge za zaštitu i očuvanje kulturne baštine u RH

S ciljem ilustriranja stanja i zalaganja kulturnih i baštinskih udruga u RH, kroz nekoliko primjera prikazati će se stanje brige za baštinu. Funkcioniranje udruga važno je jer promiče zaštitu na gradskoj i regionalnoj razini, te ističe sveukupnu težnju zaštite i očuvanja baštine na nacionalnoj razini.

1.) Udruga Prijatelji baštine (Amici Hereditatis) Ivanić-grad je osnovana 17. svibnja 2005. godine, od strane skupine građana, potaknuta željom za uspostavljanje sustavne i stručno organizirane skrbi za prirodnu i kulturno-povijesnu baštinu svog zavičaja.⁴⁵ Osnovne djelatnosti udruge podrazumijevaju sustavno osviješćivanje stanovništva na lokalnoj razini, uz naglasak važnosti uključenja mladih, organizirano sakupljanje podataka i informacija o baštini u zavičaju, s ciljem čuvanja i stručne obrade te konačno, podrazumijeva aktivno sudjelovanje u procesima zaštite i revitalizacije, poštivajući sve zakone i odredbe u stručnom pogledu. Kao temeljni cilj udruga je postavila osnivanje zavičajnog muzeja u Ivanić-Gradu, orijentiranog da bude suvremeno kulturno i obrazovno središte koje u suradnji s drugim kulturno-obrazovnim ustanovama na različitim razinama komunikacije može mjerodavno objedinjavati i stručno voditi aktivnosti na području evidentiranja, zaštite, proučavanja i populariziranja baštine zavičaja. Udruga se trudi usmjeriti i na nove mogućnosti

⁴⁴ Intervju s ministricom Kulture i medija dr.sc. Ninom Obuljen Koržinek. Načinjen od strane studentice pod nadzorom i uz sudjelovanje šefice kabineta ministrice kulture Renate Margaretić Urlič. (26.lipnja 2022.).

⁴⁵ Udruga Prijatelji baštine. URL: <https://www.prijatelji-bastine.hr/o-udruzi>. (12.12.2022.)

konstruktivnog dijaloga između ljudi i pretočiti ih u jedinstveni, sustavno vođeni projekt trajnije vrijednost.⁴⁶

2.) TILIA (Udruga za promicanje kulture i kulturne baštine Lipika)) ima za cilj povećati razinu kulturnog razvitka grada Lipika te njegovih naselja, uz očuvanje kulturne baštine, zaštitu i očuvanje nematerijalnih kulturnih dobara, imajući na umu obogaćivanje društvenog života građana i turističke ponude Lipika, u građana podignuti svijest o važnosti kulturne tradicije s naglaskom na tradicionalne sustave vrijednosti, poticanje aktivnog sudjelovanja zajednice u zaštiti i promicanju kulturne baštine, ostvarenje suradnje s medijima, znanstvenim i stručnim organizacijama u zemlji i inozemstvu te trgovačkim društvima uz istraživanja vezana za ciljeve udruge.⁴⁷

3.) Udruga Spasimo Bišovo je nevladino i neprofitno udruženje stanovnika koje je nastalo kao reakcija na uništavanje arheološkog lokaliteta, postavivši si za cilj očuvanje kulturne, povijesne i prirodne baštine uz poticanje održivog razvoja otoka kao bisera baštine. Ciljevi udruge su međuostalim i prikladna valorizacija baštine pučinskog otoka Biševa te upravljanje kulturnopovijesnim i prirodnim resursima kroz primjenjenu strategiju održivog razvoja, kao i informiranje javnosti o postojećem propadanju i nestajanju kulturnih i prirodnih dobara otoka zbog nasrtaja masovnog turizma i nekontrolirane gradnje.⁴⁸

6.3.1. Društvo prijatelja dubrovačke starine

“Mijenja se vrijeme, mijenjaju se ljudi. Društvo prijatelja dubrovačke starine s vremenom se isto mijenja, ali uvijek ostaje savjest Grada ispunjavajući svoju zadaću, ali ne bez građana Dubrovnika.”⁴⁹

Društvo prijatelja dubrovačke starine nastalo je 12.08.1952. godine, kao udruga osnovana od strane građana. Cilj udruge je očuvanje, zbrinjavanje i promicanje raznolike

⁴⁶ Udruga Prijatelji baštine. URL: <https://www.prijatelji-bastine.hr/o-udruzi/osnovne-djelatnosti-udruge> (12.12.2022.)

⁴⁷ TILIA. URL: <https://lipik.hr/udruge/udruge-u-kulturi/tilia-udruga-za-promicanje-kulture-i-kulturne-bastine-lipik/>

⁴⁸ Spasimo Bišovo. URL: <https://bisevo.hr/udruga-spasimo-bisovo/>

⁴⁹ Udruga građana Prijatelji baštine. URL: <https://dpds.hr/?lang=hr>

bogate baštine dubrovačkog područja. Vlastitim naporom i uz pomoć volontera, udruga je očuvala i spasila mnogobrojne spomenike, očuvala stonske zidine i razvijala se te postala važan faktor u zaštiti dubrovačke kulturne baštine.⁵⁰

U Dubrovniku se 12.kolovoza ove godine održala svečana skupština Društva prijatelja dubrovačke starine u čitaonici Državnog arhiva. Na skupštini su podijeljene medalje te je iskazano priznanje članovima za njihov dugogodišnji rad i doprinos Društvu. U svojih 70 godina postojanja, Udruga je sakupila približno 3200 članova kao neovisna, nevladina, neprofitna građanska udruga.⁵¹

⁵⁰ Udruga građana Prijatelji baštine. URL: <https://dpds.hr/?lang=hr>

⁵¹ Udruga građana Prijatelji baštine. URL: <https://citywallsdubrovnik.hr/stonske-zidinee/?lang=hr>

7. Povijest Stonehengea kao najpoznatijeg povijesnog lokaliteta Ujedinjenog Kraljevstva

Graditelj Stonehengea ostaje nepoznat, neodređen. Mjesto na ravnici Salisbury u Engleskoj koristilo se u ceremonijalne svrhe i modificiralo ga je mnogo različitih skupina ljudi u različito vrijeme.⁵²

Stonehenge je izgrađen u šest faza između 3000. i 1520. godine bce, tijekom prijelaza iz Neolitičkog razdoblja do brončanog doba. Kao prapovijesni kameni krug jedinstven je zbog umjetno oblikovanih sarsenskih kamenaca (blokova kenozojskog silikata), poredanih u pos i nadvratnoj formaciji, i zbog udaljenog podrijetla njegovih manjih plavih kamenaca (magnatskih i drugih stijena) iz 160–240 km u Južnom Walesu. Zajedno s više od 350 obližnjih spomenika i mraka (drevni zemljani radovi koji su se sastojali od kružne obale i jarka), uključujući srodni hramovni kompleks u Aveburyju, Stonehenge je 1986. godine proglašen UNESCO-om svjetskom baštinom.⁵³

7.1. Analiza studije slučaja Stonehengea od strane stručnjaka

Ova studija slučaja o Stonehendgeu kao mjestu tj. nalazištu svjetske kulturne baštine, načinjena je od strane Amande Chadburn, u okrugu Wiltshire u Engleskoj u Ujedinjenom Kraljevstvu. Nalazište Stonehendge sadrži više od 700 arheoloških obilježja, uključujući više od 350 grobnih humaka i niz ključnih spomenika kao što su Cursus (oko 3600. – 3400. pr. Kr.), Woodhenge (oko 2300. pr. Kr.), Durrington Walls henge (oko 2500. pr. Kr.) i Stonehenge Avenue (oko 2500. – 1700. pr. Kr.). Novi henge otkriven je u West Amesburyju (oko 2400. pr. Kr.) na kraju avenije Stonehenge. Prvi spomenik u Stonehendgeu sastojao se od triju mezolitičkih jama (oko 8000. pr. Kr.) koje su sadržavale ogromne drvene stupove, ali područje se više koristilo od ranog i srednjeg neolitika nadalje s izgradnjom brojnih pogrebnih i ceremonijalnih spomenika kao što su zajednički grobni humci i dva dugačka zemljana ograđena prostora poznata kao *Prokletstva*. Procijenjeno je da je Stonehenge u stabilnom stanju te se kreće ka poboljšanju. Tijekom posljednjih deset godina, 520 ha obradive zemlje (20% ukupne površine nalazišta) pretvoreno je iz oranice u pašnjake, uz pomoć državnih potpora. Nepovoljni utjecaji kao što su cesta i promet u neposrednoj blizini

⁵² Filozofija i religija. Stonehendge. URL: <https://hr.gov-civ-guarda.pt/lords-prayer> (2.4.2022.)

⁵³ Isto

nalazišta Stonehendge činili su velik dio problema očuvanja nalazišta, kao i veoma velik broj posjetitelja, no projekt *Environmental Improvements Project* je kao cilj naveo do 2012. zatvoriti A344 cestu koja prolazi pokraj Stonehengea, izgraditi nove objekte za posjetitelje i staviti postojeće izvan pogona.⁵⁴

Stonehenge je okružen na sjeveru s Army Training Estate Salisbury Plain (ATE SP), na zapadu i jugu otvorenim krajolikom, a na istoku gradom Amesburyjem i aerodromom Boscombe Down. ATE SP strogo je zaštićen svojim nazivom kao Područje od posebnog znanstvenog interesa i Posebno područje očuvanja, a postoje i strogi zakoni o planiranju koji štite otvoreni krajolik na jugu i zapadu. Amesbury brzo raste posljednjih godina, ali politike planiranja sprječavaju oštećenje cjelokupnog područja Stonehendge nalazišta ili njegovog okruženja. U zadnjih nekoliko godina u Stonehengeu su provedena velika arheološka istraživanja. Održivo arheološko istraživanje potiče se u Planu upravljanja Stonehenge WHS 2009., a rezultati toga su očigledni. Prve neolitske kuće otkrivene su projektom Stonehenge Riverside (koji vodi Sveučilište u Sheffieldu), a velika nova nalazišta otkrivena su na zapadu Projekt SPACES (koji vodi Sveučilište u Bournemouthu) otkrio je veliku novu rimsku fazu u Stonehengeu i istraživao je kontekst plavog kamenja Stonehengea. U tijeku su i drugi veliki istraživački projekti. Stonehendge nalazištom upravljaju njegovi vlasnici i niti jedno tijelo nema ukupnu odgovornost za cijelo područje nalazišta. Odbor za svjetsku baštinu Stonehengea (koji se sastoji od ključnih dionika) nadzire okvir upravljanja te je navedeno kako English Heritage planira izgraditi novi centar za posjetitelje na rubu nalazišta do 2012.god., gdje su planirani novi sadržaji za tumačenje i obrazovanje.⁵⁵

English Heritage je u prosincu 2013. godine otvorio novi Centar za posjetitelje vrijedan 27 milijuna funti. Woodscapeu je naručeno da osigura kante za smeće od tvrdog drva po narudžbi i druge drvene posude za integraciju u prirodni krajolik. Centar za posjetitelje Stonehengea nudi niz sadržaja za više od milijun posjetitelja godišnje, priča priču o poznatim kamenim uspravicima kroz izložbu koja prikazuje međunarodno važne pretpovijesne predmete. Centar za posjetitelje učinio je nalazište popularnijim odredištem za

⁵⁴ Amanda Chadburn. Case Study 2.1: Stonehenge World Heritage Site. United Kingdom. URL:<http://www3.astronomicalheritage.org/images/astronomicalheritage.org/thematic-study/ch02cs1.pdf> (4.4.2022.)

⁵⁵ Isto

posjetitelje koji često odluče provesti cijeli dan u tom području. Projekt je bio iznimno važan za takvu povijesno - osjetljivu lokaciju. Denton Corker Marshall Architects zaslužni su za dizajn zgrade, kako bi se suptilno i nježno uklopila u krajolik, s minimalnim utjecajem na okolinu. Konstrukcija je načinjena od drva, čelika, cinka i stakla, zajedno s blagim valovima krovne nadstrešnice, koji su dizajnirani kako bi nadopunili prirodni ambijent podsjećajući na drveće i stoga se povezali sa čvrstim integritetom kamenja. Veoma važan problem ekološkog gospodarenja otpadom riješen je narudžbom posebno kreiranih i dizajniranih kanti za smeće koje su prirodno vrlo izdržljive, od tvrdog drva, imaju odjeljke koji se mogu zaključati s poklopcima od nehrđajućeg čelika s jednostrukim i dvostrukim šarkama i opremljene metalnim slovima kako bi pomogli korisnicima da odvoje svoj otpad za recikliranje. Također su načinjene odgovarajuće kante za pijesak od tvrdog drva s ručkama od nehrđajućeg čelika i pametnom wifi pohranom, jer je bitna suvremena tehnologija koju nudi centar kako bi vodio posjetitelje po mjestu.⁵⁶

⁵⁶ Woodscape. Centar za posjetitelje Stonehengea. <https://woodscape.co.uk/projects/litter-bins-and-storage-stonehenge-visitor-centre/> (15.4.2022.)

8. Usporedba Ujedinjenog Kraljevstva i Republike Hrvatske u zalaganju i postignućima u očuvanju i zaštiti kulturne baštine

Svoju spremnost na promjene i napredak, Ujedinjeno Kraljevstvo iskazalo je u velikoj mjeri podjelom organizacije English Heritage, koja je 2015. godine podjeljena na dobrotvornu udrugu English Heritage čija je briga postala Zbirka nacionalne baštine s više od 400 povijesnih lokaliteta i zbirki te na Historic England, javno tijelo koje brine o povijesnom okolišu Engleske i pomaže ljudima u razumijevanju, brizi i valorizaciji povijesnih mjesta. Time je načinjena uža organizacijska podjela u svrhu veće učinkovitosti, povećane kvalitete očuvanja baštine i više razine održivog korištenja baštinskih resursa.⁵⁷

Odjel za digitalno, kulturu, medije i sport Ujedinjenog Kraljevstva surađuje s 47 agencija i javnih tijela, neke od najvažnijih i najpoznatijih su: Komisija za dobrotvorne svrhe, Nacionalni arhiv, Umjetničko vijeće Engleske, Britanski filmski institut, Britanska knjižnica, Britanski muzej, Historic England, Nacionalna galerija, Memorijalni fond nacionalne baštine, Nacionalna galerija portreta, Prirodoslovni muzej, Muzej Viktorije i Alberta, Savjetodavno vijeće za nacionalne evidencije i arhive, Odbor za reviziju izvoza umjetnina i predmeta od kulturnog interesa te BBC.⁵⁸ Vlada Ujedinjenog Kraljevstva neprestano pokreće nove projekte u polju zaštite kulturne baštine, redovito provodi istraživanja, ankete, statistička ispitivanja, izrađuje analize i izvješća.⁵⁹ National Heritage Memorial Fund je financijski pružio potporu za 11 velikih baštinskih projekata od iznimnog značaja (2021./22.), a ti projekti su: Mary, Queen of Scots casket -National Museums Scotland, The Nativity by Baldassare Peruzzi - National Museums of Northern Ireland, Honresfield Library - Friends of the National Libraries, North Shropshire, Bronze Age Hoards–Shropshire Museums, Lalique mascot collection–National Motor Museum, Portrait of Horace Walpole–The Strawberry Hill Trust, Tipperary (1914) by Walter Sickert–Imperial War Museum, Foundling Museum: Building and Collection–Foundling Museum, Self-portrait at the age of about forty by Joseph

⁵⁷ English heritage. Our history. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-history/> (15.5.2021.)

⁵⁸ GOV.UK. Departments, agencies and public bodies. Department for Digital, Culture, Media & Sport. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations> (20.5.2022.)

⁵⁹ GOV.UK. Research and statistics. URL: https://www.gov.uk/search/research-and-statistics?keywords=heritage&content_store_document_type=all_research_and_statistics&order=relevance (20.5.2022.)

Wright–Derby Museums, Hinchliffe Ted Hughes collection–University of Huddersfield i Royal Research Ship Discovery–Dundee Industrial Heritage Limited.⁶⁰

Republika Hrvatska brine o zaštiti i očuvanju kulturne baštine. Čvrsto vodstvo Ministarstva kulture i medija RH brine o osiguravanju potrebnih financijskih sredstava za brigu i očuvanje kulturne baštine, o upravljanju baštinskim resursima, stvaranju jake i stabilne međuregionalne suradnje, osiguravanju međunarodne suradnje i ostvarenju internacionalne povezanosti sektora zaštite baštine. Kvalitetnim ulaganjem u obrazovanje i osvještavanjem djece o nužnosti brige za kulturnu baštinu u ranijoj dobi, postupno se ostvaruje napredak te se time novi naraštaji pripremaju za vodstvo i raspolaganje kulturnom baštinom i dobrima. Poučavanjem ljudi o valorizaciji i važnosti resursa kulturne baštine, osigurava se budućnost kulturnog nasljeđa naroda. Mnogobrojne ustanove, udruge i organizacije te javna tijela pridonose očuvanju kulturne baštine. Daljnje napore u očuvanju kulturne baštine Republika Hrvatska čini koracima poput izrade Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, čime se cilja na transformaciju i jačanje konkurentnosti kulturnih i kreativnih industrija u zemlji, izradom Nacionalnog plana razvoja kulture i medija za razdoblje od 2022. do 2027. godine., projektom „e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine“, međunarodnim projektima poput: Dani europske baštine, Oznaka europske baštine, Europska mreža o baštini –HEREIN, Kulturne rute Vijeća Europe, Susret u vrtovima / Rendez-vous aux jardins te Lista svjetske baštine - UNESCO. Nacionalni plan će se nadovezati na strateške ciljeve definirane u Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine (hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja) te ih razraditi u posebne ciljeve, sadržavat će i objediniti sve dosadašnje srednjoročne i dugoročne dokumente koji su se zasebno izrađivali za pojedina područja (npr. Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine.⁶¹

Neki od istaknutijih studijskih programa su:

- a) Studij muzeologije i upravljanja baštinom - Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu (obavljanje složenih poslova u različitim

⁶⁰ National Heritage Memorial Fund. Annual Report and Accounts 2021–22. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1093008/To_upload_HC_419_National_Heritage_Memorial_Fund_Annual_Report_and_Accounts_2021-22_ACCESSIBLE.pdf (20.5.2022.)

⁶¹ Isto

informativno-komunikacijskim i baštinskim ustanovama, tijelima javne uprave i vlasti, te raznorodnim poduzećima i tvrtkama koje imaju potrebu zapošljavanja osoba koje znaju analizirati, interpretirati i komunicirati informacije i/ili građu javnostima u različitim oblicima.)⁶²

- b) Kulturalni studiji na Filozofskom Fakultetu u Rijeci (pokrivaju široko područje izučavanja raznovrsnih kulturalnih fenomena, od kulturne politike i tradicionalnih kulturalnih institucija)⁶³
- c) Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku (Na Akademiji se izvode sveučilišni preddiplomski, diplomski i poslijediplomski umjetnički i znanstveni studiji te se podjednako razvijaju vrhunsko umjetničko stvaralaštvo i znanstveno-istraživački rad, studijski smjerovi su raznovrsni i podjeljeni prema odsjecima: Odsjek za glazbenu umjetnost, Odsjek za instrumentalne studije, Odsjek za kazališnu umjetnost, Odsjek za kreativne tehnologije, Odsjek za kulturu, medije i menadžment, Odsjek za vizualne i medijske umjetnosti)⁶⁴
- d) Stručni studij Menadžmenta i produkcije u kulturi na Poslovnom veleučilištu Zagreb⁶⁵

Muze d.o.o.za savjetovanje i upravljanje u kulturi i turizmu, sudjeluju i organiziraju mnoge projekte u RH koji doprinose očuvanju kulturne baštine. Neki od mnogobrojnih projekata na kojem je društvo radilo su: centar za posjetitelje Poklon – PP Učka, Medvedgrad – oživljena utvrda slavi prirodnu i kulturnu baštinu Medvednice, novi interpretacijski centar PP Telašćica, Terra Panonica – Pleternica, Med dvema vodama Križovec, Kulturna ruta „Putovima Frankopana“, Kulturna ruta Bećarca i Gange, Lugareva kuća – NP Krka, Podzemni grad – NP Paklenica, Mali Sakadaš – PP Kopački rit, Ekomuzej čipke i čipkarstva – Lepoglava, Ivanina kuća bajke – Ogulin, Kuža A.G.Matoša – Tovarnik, Ekomuzej Batana – Rovinj itd. ⁶⁶

Ujedinjeno Kraljevstvo i Republika Hrvatska imaju zajedničke polazišne točke za brigu o kulturnoj baštini, a to je pravni temelj jer se njime reguliraju zakonski propisi, akti, regulative, dokumenti, prilagođuje zakonodavstvo zemlje u upravljanju zaštitom baštine

⁶² Muzeologija. Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti. Katedra za muzeologiju. URL: <https://inf.ffzg.unizg.hr/index.php/hr/odsjek/katedre/muzeologija> (21.5.2022.)

⁶³ Cultural studies. Odsjek za kulturalne studije. URL: <https://cultstud.ffri.hr/> (21.5.2022.)

⁶⁴ Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku. URL: <http://www.uaos.unios.hr/> (21.5.2022.)

⁶⁵ Poslovno veleučilište Zagreb. Studij menadžmenta i produkcije u kulturi. URL:

<https://pvzg.hr/studij-menadzmenta-i-produkcije-u-kulturi/> (21.5.2022.)

⁶⁶ Muze. Projekti. URL: <https://muze.hr/projekti/> (21.5.2022.)

sljedeći međunarodno priznate i ratificirane dokumente i povelje te što je svakoj zemlji zajedničko, činjenica da je borba za osiguranjem finacijskih sredstava potrebna i neizbježna za ostvarenje zadanih ciljeva. Naravno, kao nacija, različiti smo mentalitetom, ponašanjem i obrazovanjem te s obzirom na razne uključene čimbenike problematike očuvanja kulturne baštine, imamo drugačije shvaćanje i pogled na adekvatne korake i metode brige za očuvanje baštine. S obzirom na veličinu zemlje, financijske resurse i izvore financiranja, baštinske resurse i kulturno – baštinske potrebe kojima RH raspolaže, s obzirom na političke, ekonomske i socijalne čimbenike, RH izražava veću količinu zalaganja i truda u borbi za očuvanje kulturne baštine, za razliku od Ujedinjenog Kraljevstva koje s obzirom na veličinu zemlje i svoje potencijale za očuvanje kulturne baštine, može učiniti puno više za kulturnu baštinu nego što to do sada čini.

	Ujedinjeno Kraljevstvo	Republika Hrvatska
Politički ustroj i državno uređenje	Ustavna monarhija, vladar države: Kraljica Elizabeta II. (od 6.2.1952.) ⁶⁷	Politički ustroj- parlamentarna demokracija, državno uređenje - republika
Površina	kopno: 241.590 km ² voda: 3.230 km ²	kopno 56.542 km ² more: 31.067 km ²
Stanovništvo	66.435.600 milijuna	4.284.889 milijuna ⁶⁸
Br.muzeja	2500 ⁶⁹	164 ⁷⁰
Najpoznatiji lokalitet kulturne baštine	Stonehenge - Salisbury	Dioklecijanova palača – Split
Kulturna i prirodna baština na UNESCO – vom popisu ⁷¹	34 stavke	10 stavki

⁶⁷ Ujedinjena Kraljevina : Profil emitivnog tržišta - Izdanje 2019. Opći podaci o tržištu.

URL:https://www.htz.hr/sites/default/files/2020-02/Velika%20Britanija_profil_2019.pdf (23.5.2022.)

⁶⁸ Migracije.hr. Općenito o RH. URL: <https://migracije.hr/opce-informacije/> (23.5.2022.)

⁶⁹ Museum Association. FAQs. URL: <https://www.museumassociation.org/about/faqs/#how-many-museums-are-there-in-the-uk> (23.5.2022.)

⁷⁰ Muzejski dokumentacijski centar. Muzejska statistika: Podaci iz Registra muzeja, galerija i zbirki RH 2021.g. URL: <https://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/> (23.5.2022.)

⁷¹ UNESCO. World Heritage List. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/?search=Croatia&order=country> (23.5.2022.)

8.1. Distinkcija modela upravljanja English heritagea i Ministarstva kulture i medija RH

English Heritage je dobrotvorna udruga stvorena od strane građanstva, čija je briga Zbirka nacionalne baštine. Organizacija je stekla novu slobodu postavši oblikom dobrotvorna organizacija s 400 povijesnih mjesta i njihovih zbirki. Osoblje i volonteri čine English Heritage onim što je te sadrži ljude iz širokog spektra stručnog sektora. Okupljanje zbirki zgrada i spomenika koje su pod zaštitom English Heritagea započeto je 1882.godine što je tada bila odgovornost Ureda za radove koji je služio kao odjel zadužen za odgovornost o arhitekturi i zgradama. Akt parlamenta 1913.godine donio je zakon koji je uredu za radove omogućio nove ovlasti, koje su se podrazumijevale omogućavanje stvaranja zbirke svih važnih lokaliteta i zgrada koje su imale povijesnu važnost za Veliku Britaniju kao zemlju i engleski narod kao naciju. English heritage kao organizacija samo se financira te poseže za financijskom pomoći volontera, sponzora, donatora te Nacionalne zaklade Ujedinjenog Kraljevstva.⁷² Glavna razlika English heritagea i Ministarstva kulture su oblik ustrojstva i financiranje.

„Ministarstvo kulture i medija je središnje tijelo državne uprave u Republici Hrvatskoj koje obavlja upravne i druge poslove u području kulture koji se odnose na: razvitak i unapređenje kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kulturnog života i kulturnih djelatnosti; osnivanja ustanova i drugih pravnih osoba u kulturi.“⁷³ Ministarstvo kulture i medija osnovala je Republika Hrvatska i djeluje na nacionalnoj bazi, a financijska sredstva dobiva iz državnog proračuna koja su namijenjena sektoru kulture te također koristi financijska sredstva iz fondova Europske unije.

⁷² English heritage. Our history. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-history/> (21.6.2021.)

⁷³Ministarstvo kulture i medija RH.

URL:

https://web.archive.org/web/20080822093617/http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/o_vladi_rh/ministarstva/ministarstvo_kulture

8.2. Problemi i prepreke u očuvanju kulturne baštine u RH

„Uspostava nove politike zaštite kulturne baštine u Hrvatskoj, kao dio kulturne politike, važan je zadatak, jer su resursi baštine ograničeni i potrošivi“.

Današnja glavna problematika u očuvanju kulturne baštine su ekonomski i socijalni čimbenici i okviri postavljeni od strane ljudskog društva. Navedeni čimbenici uključuju mnogo stvari, no najvažniji čimbenik je ekonomskog pogleda, novčana sredstva. Novac je središnja trgovinska vrijednost današnjeg modernog civiliziranog društva, a vrijednost svega materijalnog u društvu mjeri se novčano, pa s obzirom na to, napori očuvanja kulturne baštine dovode se u teškoće i nepovoljan položaj, budući da su financije glavni pokretač osiguranja potrebnih resursa za očuvanje kulturne baštine. U ovom modernom dobu kulturna baština vrednuje se fizički i duhovno, s jedne strane kulturno dobro procjenjuje se ovisno o građi i svojstvima, a s druge strane bitnu ulogu u valorizaciji imaju društvene i gospodarske vrijednosti, što zapravo sve svodi na borbu da se objedine tzv. vanjske i unutarnje vrijednosne odlike samog kulturnog dobra. Egzistencijalno, kulturno naslijeđe izgrađeno je pomoću kulturne, simboličke i povijesne vrijednosti u određenom okolišu.⁷⁴

Najbolja šansa za očuvanje kulturne baštine, posebice graditeljske baštine, počiva na održivom korištenju i namjeni baštine, upotrebljavajući širok spektar resursa kako se vrijednost baštine ne bi umanjila te kako bi se izbjegao bilo kakav oblik štete.⁷⁵

⁷⁴ Dumbović Bilušić, B. (2013). Kulturna baština u Hrvatskoj pred novim izazovima. *Kvartal*, X (1-2), 6-11.
URL: <https://hrcak.srce.hr/175051> (25.5.2022.)

⁷⁵ Isto

9. Zaključak

English heritage i Historic England izvanredne su organizacije koje unaprijeđuju dobrobit i stanje očuvanosti i zaštite kulturne baštine u Engleskoj te svakodnevno neumorno vode borbu za zaštitu i regeneraciju baštinskih resursa. Mnogobrojnim projektima pokazan je napredak u stručnom polju zaštite, konzervacije i restauracije kulturnih dobara i baštine te su dobri rezultati projekata poslužili kao primjer daljnjem napretku i raznolikim idejama za nove projekte. Uključivanjem zajednice u brigu o baštini osigurana je budućnost kulturne baštine i podignuta je razina svijesti o njenoj krhkosti i potrebi očuvanja, formirani su novi projekti nadahnuti suradnjom te identificirani novi potencijali u razvoju misije očuvanja baštine. Impresivna briga o jednom od svjetski cjenjenih i najpoznatijih lokaliteta, Stonehendgeu, rezultirala je impresivnim uklapanjem ideja u svrhu održivog razvoja resursa lokaliteta, čime se ujedno potiče daljni razvoj i napredak u budućnosti, kao i čvršća veza lokaliteta i njegove baštinske važnosti s posjetiteljima.

Ujedinjeno Kraljevstvo i Republika Hrvatska su zaista kulturno osviještene zemlje, što je iskazano kroz njihovu brigu o kulturnom naslijeđu kroz poštivanje zakonskih regulativa, stvaranjem novih propisa u svrhu očuvanja baštine i konstantnom usmjerenju ka napretku, borbi za osiguranjem financijskih sredstava za potrebe očuvanja i oživljavanja kulturne baštine i njenih resursa, ostvarivanjem mnogih međunarodnih suradnji i stvaranjem saveznika u struci na svjetskoj razini. S obzirom na različitosti poput veličine zemlje, količine resursa i količine baštinskih dobara i lokaliteta, Ujedinjeno Kraljevstvo i Republika Hrvatska funkcioniraju na različitim stupnjevima skale brige za očuvanje kulturne baštine, no suočavaju se sa sličnim problemima u stručnom pogledu.

10. Literatura

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku. URL: <http://www.uaos.unios.hr/>

Amanda Chadburn. Case Study 2.1: Stonehenge World Heritage Site. United Kingdom. URL: <http://www3.astronomicalheritage.org/images/astronomicalheritage.org/thematic-study/ch02cs1.pdf>

Art Loss. Register. URL: <https://www.artloss.com/>

Cossons, Neil. Sustaining England's industrial heritage: A Future for Preserved Industrial Sites in England. A Study for English Heritage, October 2011. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/sustaining-englands-industrial-heritage/sustaining-englands-ind-heritage/>

Cultural studies. Odsjek za kulturalne studije. URL: <https://cultstud.ffri.hr/>

Dumbović Bilušić, B. (2013). Kulturna baština u Hrvatskoj pred novim izazovima. *Kvartal*, X (1-2), 6-11.

URL: <https://hrcak.srce.hr/175051>

English heritage. Our history. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-history/>

English heritage. Our values. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-values/>

English heritage. Our priorities. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-priorities/>

English heritage. Our people. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-people/>

English heritage. Our places. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/>

English heritage. Our places. Municipal buildings. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/municipal-buildings/>

English heritage. Our places. Prehistoric sites. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/prehistoric-sites/>

English heritage. Our places. Ecclesiastical sites. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/ecclesiastical-sites/>

English heritage. Our places. Palaces. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/palaces/>

English heritage. Our places. Statues. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/statues/>

English heritage. Our places. Medieval villages. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/medieval-villages/>

English heritage. Our places. Forts and defences. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/forts-and-defences/>

English heritage. Our places. Roman sites. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-places/roman-sites/>

English heritage. Our history. Looking for Historic England. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/about-us/our-history/looking-for-historic-england/>

English heritage. Historic House Collections: Drawing up a Collections Management Plan - Guidance notes. Str.5. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/siteassets/home/learn/conservation/collections-advice--guidance/drawing-up-collections-management-plan.pdf>

Filozofija i religija. Stonehenge. URL: <https://hr.gov-civ-guarda.pt/lords-prayer>

GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/historic-england>

GOV.UK. Departments, agencies and public bodies. Department for Digital, Culture, Media & Sport. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations>

GOV.UK. Research and statistics. URL: https://www.gov.uk/search/research-and-statistics?keywords=heritage&content_store_document_type=all_research_and_statistics&order=relevance

Historic England. What we do. URL: <https://historicengland.org.uk/about/what-we-do/>

Historic England. Historic England's role. URL: <https://historicengland.org.uk/about/what-we-do/historic-englands-role/>

Historic England. Modern Slavery Transparency Statement. URL: <https://historicengland.org.uk/about/who-we-are/modern-slavery-transparency-statement/>

Historic England. Setting up a Listed Building Heritage Partnership Agreement. Historic England Advice Note 5. Str.1. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/setting-up-listed-building-hpa-advice-note-5/heag008-listed-building-hpa-an5/>

Historic England. Setting up a Listed Building Heritage Partnership Agreement. Historic England Advice Note 5. Str. 1-2. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/setting-up-listed-building-hpa-advice-note-5/heag008-listed-building-hpa-an5/> (18.9.2021.)

Historic England. International Collaboration.

URL: <https://historicengland.org.uk/advice/planning/international/>

Historic England. Understanding historic places.

URL: <https://historicengland.org.uk/advice/planning/understanding-historic-places/>

Historic England. High Streets Heritage Action Zones.

URL: <https://historicengland.org.uk/services-skills/heritage-action-zones/regenerating-historic-high-streets/>

Historic England. Tackling Heritage Crime.

URL: <https://historicengland.org.uk/advice/caring-for-heritage/heritage-crime/tackling/>

Migracije.hr. Općenito o RH. URL: <https://migracije.hr/opce-informacije/>

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. O ministrici. URL: <https://min-kulture.gov.hr/o-ministrici/51>

Ministarstvo kulture i medija. O ministarstvu. URL: <https://min-kulture.gov.hr/o-ministarstvu-15/kulturne-politike-52/stratesko-planiranje/izrada-nacionalnog-plana-razvoja-kulture-i-medija-za-razdoblje-od-2022-do-2027-godine/22285>

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. Projekt Vukovar - Vučedol – Ilok. URL: <https://min-kulture.gov.hr/istaknute-teme/arhiva-16528/projekt-vukovar-vucedol-ilok-16543/16543>

Murphy, Peter. England's Coastal Heritage: A review of progress since 1997. Archaeological report 15. English heritage: 2014. Str. 16. – 17. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/englands-coastal-heritage>

Museum Association. FAQs. URL: <https://www.museumsassociation.org/about/faqs/#how-many-museums-are-there-in-the-uk>

Muze. Projekti. URL: <https://muze.hr/projekti/>

Muzejski dokumentacijski centar. Muzejska statistika: Podaci iz Registra muzeja, galerija i zbirki RH 2021.g. URL: <https://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/>

Muzeologija. Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti. Katedra za muzeologiju. URL: <https://inf.ffzg.unizg.hr/index.php/hr/odsjek/katedre/muzeologija>

National Heritage Memorial Fund. Annual Report and Accounts 2021–22. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1093008/To_upload_HC_419_National_Heritage_Memorial_Fund_Annual_Report_and_Accounts_2021-22_ACCESSIBLE.pdf

Other media. Historic England. URL: <https://other.media/work/historic-england/>

Poslovno veleučilište Zagreb. Studij menadžmenta i produkcije u kulturi. URL:

<https://pvzg.hr/studij-menadzmenta-i-produkcije-u-kulturi/>

Republika Hrvatska. Ministarstvo kulture i medija. Zakon o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave (NN 85/20). Članak 12. URL: <https://min-kulture.gov.hr/djelokrug/647>

Sabljak, Mirna. Temeljna pravna regulativa za zaštićenu kulturnu baštinu RH „Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Str.50. URL: <https://www.hgk.hr/documents/predavanje-sabljak58b545edecfe0.pdf>

Središnja agencija za financiranje i ugovaranje. Bilten br. 2. Riječ korisnika: Grad Zadar - Kneževa palača. URL: <https://www.safu.hr/hr/bilten-br-2/rijec-korisnika-grad-zadar-knezeva-palaca>

Strateški plan Ministarstva kulture 2020. – 2022. Zagreb, travanj 2019. Str.4. URL: <https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Strate%C5%A1ki%20plan%20Ministarstva%20kulture%202020.%20-2022..pdf>

Thickett, D., Cheung, C.S., Liang, H. , Twydale, J., Maev, R.G. and GavrilovV, D., Using non-invasive non-destructive techniques to monitor cultural heritage objects. Insight - Non-Destructive Testing and Condition Monitoring 59 (5), (2017). Str. 230-234. URL: http://irep.ntu.ac.uk/id/eprint/31325/1/8878_Liang.pdf

Ujedinjena Kraljevina : Profil emitivnog tržišta - Izdanje 2019. Opći podaci o tržištu. URL:https://www.htz.hr/sites/default/files/2020-02/Velika%20Britanija_profil_2019.pdf

UNESCO. World Heritage List.

URL: <https://whc.unesco.org/en/list/?search=Croatia&order=country>

Williams, Jim; Lee, Edmund; Campbell, Gill; EH Science Network. English Heritage Science Strategy. October 2013. Str. 1. – 4. URL: <https://historicengland.org.uk/images-books/publications/ehss>

Woodscape. Centar za posjetitelje Stonehengea. <https://woodscape.co.uk/projects/litter-bins-and-storage-stonehenge-visitor-centre/>

Nastanak, razvoj i utjecaj organizacije English Heritage na upravljanje baštinom u Ujedinjenom Kraljevstvu

Sažetak

Rad prikazuje nastanak, razvoj i utjecaj organizacije English Heritage na upravljanje baštinom u Ujedinjenom Kraljevstvu, njeno djelovanje, izabrane puteve i tvorevine u svijetu zaštite kulturne baštine. U radu je istaknuta borba, zalaganje i stručnost English heritage i Historic England organizacija, njihova važnost za baštinske resurse Ujedinjenog Kraljevstva, odnos i povezanost s kulturnim dobrima, uloga valorizacije i održivog razvoja u postizanju napretka u polju zaštite, restauracije i konzervacije kulturne baštine te shvaćanju važnosti u definiranju pristupa poučavanja budućih generacija o neizrecivoj važnosti očuvanja kulturnog naslijeđa zemlje. Ukratko su opisani najvažniji aspekti u upravljanju baštinom i njenim resursima, najvažniji projekti u svrhu obnove i održive uporabe baštinskih lokaliteta Ujedinjenog Kraljevstva te dobrobiti i rezultati u struci proizašli iz međunarodnih suradnji. U svrhu boljeg uvida u raznolik i kompliciran svijet zaštite kulturne baštine, načinjena je usporedba Ujedinjenog Kraljevstva i Republike Hrvatske u zalaganju i postignućima u naporima očuvanja kulturne baštine te načinu tretiranja baštine i valorizaciji postupka regeneracije uz ponovnu akumulaciju baštinskih resursa. Važnost iskazivanja statusa zaštite i očuvanja kulturne baštine u Republici Hrvatskoj istaknuta je zbog želje za pružanjem uvida u znatni napor hrvatskog naroda u polju očuvanja kulture, baštine i naslijeđa, zbog podrijetla autorice ovog diplomskog rada te uslijed želje za viđenjem daljnjeg napretka statusa baštine u RH, kao i zbog ostavljanja traga u plemenitoj borbi za kulturno naslijeđe hrvatskog naroda, naspram međunarodnog primjera Ujedinjenog Kraljevstva.

Ključne riječi: kulturna baština, borba, baštinski resursi, English heritage, Historic England, Republika Hrvatska

The origin, development and impact of English Heritage organisation on heritage management in the United Kingdom

Summary

This thesis presents the origin, development and influence of the English Heritage organization on heritage management in the United Kingdom, its activities, chosen paths and creations in the world of cultural heritage protection. The thesis highlights the struggle, commitment and expertise of English heritage and Historic England organizations, their importance for the heritage resources of the United Kingdom, the relationship and connection with cultural assets, the role of valorization and sustainable development in achieving progress in the field of protection, restoration and conservation of cultural heritage and understanding importance in defining the approach of teaching future generations about the unspeakable importance of preserving the country's cultural heritage. The most important aspects in the management of heritage and its resources, the most important projects for the purpose of restoration and sustainable use of the heritage sites of the United Kingdom, and the benefits and results in the profession resulting from international collaborations are briefly described. In order to gain a better insight into the diverse and complicated world of cultural heritage protection, a comparison was made between the United Kingdom and the Republic of Croatia in commitment and achievements in efforts to preserve cultural heritage and the way heritage is treated and the valorization of the regeneration process with the re-accumulation of heritage resources. The importance of stating the status of protection and preservation of cultural heritage in the Republic of Croatia was highlighted due to the desire to provide an insight into the considerable effort of the Croatian people in the field of preserving culture and heritage due to the origin of the author of this thesis and due to the desire to see further progress in the status of heritage in the Republic of Croatia, as well as for leaving a mark in the noble struggle for the cultural heritage of the Croatian people, against the international example of the United Kingdom.

Keywords: cultural heritage, struggle, heritage resources, English heritage, Historic England, Republic of Croatia